

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**KRIMINALITA MLADISTVÝCH A JEJÍ PŘÍČINY
VE STŘEDOČESKÉM KRAJI**

Autor práce: Jana Čížková

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Prezenční

Vedoucí práce: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2016

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce doc. JUDr. Romanu Svatošovi, Ph.D., za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce. Dále pak por. Mgr. Martině Jarolímkové za provedený rozhovor a Mgr. Janě Čížkové za vstřícnost při výzkumu.

ABSTRAKT

ČÍŽKOVÁ, J. *Kriminalita mladistvých a její příčiny ve Středočeském kraji : Bakalářská práce*, České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2016. 66 s. Vedoucí bakalářské práce : doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.

Klíčová slova: Kriminalita, mladiství, příčiny, Středočeský kraj

Bakalářská práce pojednává o kriminalitě mladistvých a jejích příčinách, jak v rovině obecné, tak i se zaměřením na Českou republiku, zejména na Středočeský kraj. V teoretické části nás seznámí se základními pojmy a snaží se shrnout všechny dosud známé poznatky týkající se této problematiky. Práce se věnuje historickému vývoji, právní úpravě a hlavně příčinám protiprávního jednání mladistvých, jako je rodina, vliv médií atd. Praktická část obsahuje výzkum, jehož cílem je zmapovat názory občanů na trestnou činnost mladistvých. Součástí praktické části je řízený rozhovor s kriminalistkou.

ABSTRACT

ČÍŽKOVÁ, J. *Criminality of Young Offenders and Its Causes in Central Bohemian Region* : Bachelor thesis, České Budějovice : The College of European and Regional studies, 2016. 66 p. Supervisor: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.

Key words: Crime, adolescents, causes, Central Bohemia Region

This bachelor thesis deals with juvenile crime and its causes, both in terms of general as well as focusing on the Czech Republic, especially the Central Bohemia Region. The theoretical part presents essential definitions and attempts to summarize all known information regarding this issue. The work is devoted to the historical development, legal regulation, and especially the causes of the infringement of Juveniles, as a family, the influence of the media etc. The practical part includes research whose aim is to monitor citizens' view on juvenile delinquency. The part of the practical section is a controlled interview with the criminologist.

Obsah

Úvod.....	8
1 Cíl a metodika bakalářské práce	9
2 Základní pojmy	11
3 Historie kriminality mladistvých	15
3.1 Vývoj od nejstarších dob do roku 1852.....	15
3.2 Období po vzniku Československé republiky	16
3.3 Období protektorátu Čechy a Morava	17
3.4 Poválečný vývoj	18
4 Právní úprava	20
4.1 Účel zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže	20
4.2 Trestní odpovědnost mladistvých.....	21
4.3 Opatření ukládána mladistvým.....	22
4.3.1 Výchovná opatření	22
4.3.2 Ochranná opatření	23
4.3.3 Trestní opatření	24
4.4 Probační a mediační služba	25
5 Etiologie kriminality mladistvých.....	27
5.1 Vnitřní činitelé.....	28
5.2 Vnější činitelé.....	31
6 Kriminalita mladistvých v ČR a ve Středočeském kraji	41
7 Výzkumná část	47
7.1 Dotazníkové šetření	47
7.2 Řízený rozhovor	53
Závěr.....	56
Seznam použitých zdrojů	58
Seznam zkratk	62
Seznam tabulek a grafů	63

Přílohy 64

Úvod

V posledních letech se stala velmi diskutovanou oblastí problematika kriminality mladistvých a to byl také důvod, proč jsem si toto téma vybrala do své bakalářské práce. Tímto celosvětovým problémem má stoprocentně smysl se zabývat, protože mladiství, což jsou osoby ve věku 15 – 17 let, jsou budoucností společnosti. Také proto je kriminalita mladistvých velmi aktuální, což je vidět například v médiích.

Kriminalita mladistvých patří beze sporu mezi nejzávažnější problémy společnosti. Měla by jí být věnována náležitá pozornost vedoucí k jejímu efektivnímu snižování. Důraz by měl být kladen na okolnosti jejího vzniku a také na prevenci, neboť ta je v boji s touto kriminalitou klíčová. Prostřednictvím prevence a napravením těchto pachatelů by mělo být dosaženo jejich dalšího nekonfliktního fungování a působení ve společnosti.

Za možný hlavní faktor kriminality mladistvých lze považovat rodinu. Rodina se podílí na vývoji člověka již od narození. Největším problémem dnešní doby je, že ve většině rodin dochází k rozkladu a na dítě tedy není dohlíženo tak, jak by být mělo. Není mu věnován dostatek času a pozornosti díky tomu, že je vychováván pouze jedním z rodičů.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části – teoretická část a praktická část. Teoretická část bakalářské práce se zabývá problematikou kriminality mladistvých. V úvodu budou vymezeny základní pojmy týkající se kriminality mladistvých, historie s tím související, právní úprava a její hlavní příčiny. Tato část by měla sloužit k poskytnutí obecného přehledu daného tématu a k porozumění celé práce.

Praktická část bakalářské práce je zaměřena na kriminalitu mladistvých v České republice a ve Středočeském kraji, na výsledky dotazníkového šetření a na psaný záznam řízeného rozhovoru s por. Mgr. Martinou Jarolímkovou, komisařkou Služby kriminální policie a vyšetřování územního odboru Policie ČR Příbram.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Hlavním cílem bakalářské práce je objasnit a definovat kriminalitu mladistvých a její příčiny. Prezentovat tuto kriminalitu jako jev společensky nežádoucí a jev pro společnost zatěžující. Kriminalita mladistvých bude dále popsána jako současné aktuální téma a problém dnešní moderní společnosti. Dílčím cílem je porovnání kriminality mladistvých ve Středočeském kraji s kriminalitou mladistvých v ostatních krajích České republiky, a to na počet obyvatel, a v případě zjištění rozdílnosti se pokusit nalézt příčiny tohoto stavu.

Pro zpracování teoretické části budou použity metody pro práci s literaturou, hlavně studium odborné literatury se zaměřením na danou problematiku. Ve výzkumné části bude použita metoda analýza statistických dat – komparace mezi jednotlivými kraji, dotazníkové šetření a následně také řízený rozhovor s kriminalistou.

Druhá kapitola bakalářské práce je zaměřena na vymezení základních pojmů, jako je kriminalita, delikvence, mladistvý atd. Třetí kapitola bakalářské práce přibližuje historický vývoj dané kriminality. Účelem čtvrté kapitoly bakalářské práce je charakterizovat zákon č. 218/2003 Sb., zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), (dále jen „zákon o soudnictví ve věcech mládeže“ nebo „ZSVM“), objasnit trestní odpovědnost mladistvých a uvést jednotlivá opatření, která jsou mladistvým za jejich protiprávní jednání ukládána. Pátá kapitola bakalářské práce je věnována etiologii kriminality mladistvých, která bude rozdělena na vnitřní a vnější činitele. Šestá kapitola zahrnuje výše zmiňované porovnávání Středočeského kraje s Českou republikou a jejími kraji.

V závěrečné části neboli výzkumné části bakalářské práce bude prostřednictvím dotazníkového šetření zjišťován názor společnosti na kriminalitu mladistvých. Za pomoci jasně položených otázek týkajících se daného tématu bude zjištěno, co si společnost myslí o problému kriminality mladistvých. Jaké jsou příčiny, jestli jsou tresty pro mladistvé dostačující atd. Dotazníky, kde nalezneme jen uzavřené otázky, budou vyplňovat studenti základních a středních škol, přičemž zjištěné výsledky budou znázorněny pomocí grafů. Dále zde bude zapsán záznam řízeného rozhovoru s komisařkou Služby kriminální policie a vyšetřování územního odboru Policie ČR

Příbram, jehož cílem je zjistit názor zkušenější a prakticky vyspělejší osoby, co se týká této kriminality.

2 Základní pojmy

Na úplném začátku, ještě před zahájením teoretické části je nutné věnovat pozornost některým pojmům, ačkoliv jsou všeobecně známé. Tyto základní pojmy souvisejí s bakalářskou prací a slouží k jejímu lepšímu pochopení.

Jeden z prvních musí být samozřejmě pojem **KRIMINOLOGIE**, který se skládá z latinského slova *crimen* (zločin) a řeckého slova *logos* (věda), tedy učení o zločinu. Existují různé definice tohoto pojmu, ale ve své podstatě jsou všechny stejné. Například podle SVATOŠE je to samostatná, interdisciplinární věda, která zkoumá za pomoci teoretických postupů a empirických metod:

- ✦ kriminalitu (zločinnost), její stav, strukturu a dynamiku a její příčiny a predikci
- ✦ její pachatele
- ✦ její oběti
- ✦ vzájemný vztah mezi pachateli a obětmi
- ✦ její kontrolu, tedy sankční systém – jeho účinnost a prevenci

Základním úkolem kriminologie je získávat relevantní poznatky o kriminalitě a jejích souvislostech a na základě analýzy těchto poznatků zjišťovat příčiny kriminality a doporučovat efektivní opatření směřující k eliminaci těchto příčin.¹

KAISER považuje kriminologii za uspořádaný celek empirického vědění o zločinu, zločinci, negativní sociální „nápadnosti“ a o kontrole tohoto chování.²

KUCHTA a VÁLKOVÁ zase definují kriminologii jako společenskou disciplínu, zabývající se jak jednotlivci (pachatelem, obětí, orgánem trestní justice,...), tak společností jako celkem i sociálními skupinami, které ji tvoří.³

J. BRAITHWAITE, jeden z nejvýznamnějších světových představitelů kriminologie od ní očekává, že by se měla pokusit uspokojivě vysvětlit minimálně třináct následujících „pravdivých zjištění o zločinu“, která vyplývají jak z oficiálních kriminálních statistik, tak z některých výzkumů:

---

¹ SVATOŠ, R. *Kriminologie ve světle nového trestního zákoníku*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2010. s. 10-15.

² KAISER, G. *Kriminologie*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 1994. s. 1.

³ KUCHTA, J., VÁLKOVÁ, H. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2005. s. 1.

1. Zločiny páchají disproporcionálně více muži než ženy.
2. Zločinů se zdaleka nejvíce dopouštějí osoby ve věku 15-25 let.
3. Zločiny páchají spíše lidé, kteří nežijí v partnerském svazku, než sezdaní.
4. Zločin je především záležitostí obyvatel velkých měst.
5. Zločinu se více dopouštějí lidé, kteří často mění místo bydliště, a kteří žijí v lokalitách, kde ke změně obyvatel dochází.
6. Mladí lidé se silnou vazbou na školu se méně dopouštějí zločinů.
7. Mladí lidé, kteří si kladou vyšší cíle v oblasti vzdělávání i zaměstnání, jsou méně často pachateli trestných činů.
8. Mladí lidé, kteří ve škole dosahují slabého prospěchu, se častěji dopouštějí zločinu.
9. U mladých lidí se silnou vazbou na rodiče je menší pravděpodobnost, že spáchají zločin.
10. Mladí lidé, kteří se stýkají s kriminálně závadovými vrstevníky, se sami často stanou zločinci.
11. Lidé, kteří jsou vnitřně silně přesvědčeni o potřebě dodržovat zákony, je sami spíše nepřekračují.
12. Pro muže a ženy platí, že pokud patří na samé dno společenské struktury, je u nich typická vyšší míra kriminality pro všechny typy zločinů, s výjimkou těch, kde se chudým pro jejich spáchání nenabízejí vhodné podmínky.
13. Kriminalita vzrostla po druhé světové válce ve většině zemí, vyspělých i rozvojových. Jediným státem, kde to neplatilo a kde ve stejném období zločinnost zřetelně klesla, je Japonsko.⁴

Jak již bylo výše uvedeno, existují různé definice pojmu kriminologie, ale ve své podstatě jsou všechnystejně. Stále se jedná o vědu, která se zabývá zločinem a osobou, která ho spáchala.

Následujícím a velmi důležitým pojmem je **KRIMINALITA**, se kterou se jistě všichni setkali a vědí, jaký má význam. Ve studované literatuře se s její definicí setkáváme vždy, jedná-li se o knihu související s kriminalitou mladistvých.

Podle SVATOŠE kriminalitou rozumíme souhrn trestných činů spáchaných na určitém území za určité období.⁵

---

⁴ TOMÁŠEK, J. *Úvod do kriminologie : Jak studovat zločin*. 1. vyd. Praha : Grada, 2010. s. 23-24.

KAISER říká, že kriminalitou se míní zločinnost jako sociální jev. Je úhrnem činů neschválených trestním právem. Jedná se tedy o porušení práva spojená se zvláštním difamujícím odsudkem. Jsou obvykle popisována podle prostoru a času, jakož i rozsahu, struktury a pohybu.⁶

FISCHER a ŠKODA definují kriminalitu jako výskyt chování, které je v dané společnosti trestné. Jedná se o souhrn trestných činů, které se v konkrétní společnosti vyskytly a vyskytují. Jedná se o činy a chování sankcionovatelné podle trestního zákona, a to jak zjevné (registrované), tak latentní (skryté).

Podle TOKÁROVÉ je kriminalita pojem, kterým označujeme výskyt trestného chování jako sociálního jevu. Je vyjádřením souhrnu trestných činů spáchaných v příslušné společnosti, státě nebo regionu. Pojem kriminalita vychází z trestného činu, který je vymezený v platném trestním právu, zákoně.⁷

Kriminalita je opět pojem s mnoha definicemi, které jsou jiné a zároveň stejné. Ze všech vyplývá, že se jedná o množství trestných činů, spáchaných na určitém místě v určitý čas.

Jestliže se bavíme o pojmu kriminalita, tak je nutné zmínit další pojmy s tím související, jako je delikvence, negativní společenské jevy a protisociální jednání. **Delikvence** (z lat. delinquere = provinit se) je z hlediska společensky nepřijatelného chování širším pojmem. Jedná se o chování, které se týká nejen kriminality. Patří sem například přestupky, dále trestná činnost osob ve věku mladších než 15 let, kdy nelze trest z důvodu věku uložit. Velmi často bývá delikvence používána v souvislosti s nežádoucím a nepřijatelným chováním dětí a mládeže. V případě mladistvých se také užívá pojem juvenilní delikvence.⁸ **Negativní společenské jevy** se negativně odchylojí od norem a hodnot uznávaných společností. Patří sem kromě delikvence i negativní společenské jevy nekriminální povahy, které sice nejsou platným právem sankcionovány, ale jsou v zásadním rozporu se společenskými hodnotami a normami, např. alkoholismus, toxikománie, prostituce, rozvodovost, sebevražednost apod.⁹

---

⁵ SVATOŠ, R. *Kriminologie*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. s. 15.

⁶ KAISER, G. *Kriminologie*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 1994. s. 144.

⁷ TOKÁROVÁ, A. a kol. *Sociální práce*. Prešov : Akcent Print, 2003. s. 359.

⁸ FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie – analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů*. 1. vyd. Praha : Grada, 2009. s. 156.

⁹ VICHLENDÁ, M., KRČEK, I. *Kriminologie*. [online]. 2011 [cit. 2015-07-29]. Dostupné z WWW: <<http://www.sosoom-zlin.cz/media/skripta/kriminologie.pdf>>.

Protispolečenské jednání je pojem nejširší, který v sobě zahrnuje jak kriminalitu, tak delikvenci, tak i negativní společenské jevy.¹⁰

Jako další zde nalezneme definice pojmů, které jsou také velmi potřebné k této problematice. Prvním je **trestný čin**, což je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně.¹¹ Podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže máme pojmy **provinění**, což je trestný čin spáchaný mladistvým, dále je to **mládež**, což jsou děti mladší patnácti let a mladiství, také **dítě** je ten, kdo v době spáchání činu jinak trestného nedovrší patnáctý rok věku a nakonec **mladistvý**, což je ten, kdo v době spáchání provinění dovrší patnáctý rok a nepřekročí osmnáctý rok svého věku.¹² Trestní právo používá pro pojem **dítě** jiné kvalifikace, která zní: Dítětem se rozumí osoba mladší 18 let, pokud trestní zákon nestanoví jinak.¹³ Nakonec schází pojem **čin jinak trestný**, což je protiprávní čin spáchaný dítětem mladším patnácti let nebo trestně neodpovědným mladistvým, který naplňuje znaky skutkové podstaty trestného činu, ale z důvodu nedostatku věku či pro nedostatečnou rozumovou a mravní vyspělost pachatele není trestným činem.¹⁴

V neposlední řadě je zde **kriminologické členění dle věku**:

- 0-6 let = dítě předškolního věku
- 7-11 let = dítě mladšího školního věku
- 12-14 let = dítě staršího školního věku
- 0-14 let = nezletilí
- 15-17 let = mladiství
- 18 let = věk blízký věku mladistvému
- 18-23 let = mladý dospělý¹⁵

---

¹⁰ SVATOŠ, R. *Kriminalita a možnosti jejího poznání a ovlivňování*. 1. vyd. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2013. s. 16.

¹¹ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů*, Česká republika [online]. 2009 [cit. 2015-08-19]. Dostupný z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>>.

¹² ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (Zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In: *Sbírka zákonů*, Česká republika [online]. 2003 [cit. 2015-07-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-218>>.

¹³ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů*, Česká republika [online]. 2009 [cit. 2015-08-19]. Dostupný z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>>.

¹⁴ NOVOTNÝ, F., SOUČEK J. *Trestní právo hmotné*. 3. vyd. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. s. 339.

¹⁵ SVATOŠ, R. *Kriminologie*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. s. 223.

3 Historie kriminality mladistvých

V této kapitole je vycházeno zejména z publikace Jany Zezulové, která se zabývala trestním zákonodárstvím nad mládeží na našem území od středověku až po 90. léta.

3.1 Vývoj od nejstarších dob do roku 1852

Na území Čech, Moravy a Slezska neexistovala dlouho dobu jednotná kodifikace trestního práva. V dobách nejstarších platilo domácí právo obyčejové, které se později vlivem církevní a knížecí moci vyvinulo v jednotné zemské právo obyčejové.

Středověké právo znalo pouze dva věkové stupně - *nedospělost a dospělost*, přičemž se tato hranice v českém zemském právu určovala podle tělesné vyspělosti. Mladý věk znamenal pro pachatele polehčující okolnost, mající vliv na výměru trestu. Názory na trestní odpovědnost se velmi lišily. Až koncem 15. století byla dospělost vymezena dosažením určitého věku, rozhodující bylo také pohlaví a osobní stav. Kniha Tovačovská a Drnovská ustanovují takto:

- * léta (tj. dospělost) pacholík panský má v 16 letech
- * děvečka šlechtična ve 14 letech
- * zemanský pacholík v 17 letech a děvečka v 15
- * selský pacholík v 18 a děvečka v 16 letech

V Čechách teprve *zřízení zemské* z roku 1549 předpisuje pro dosažení zletilosti věk 20 let, *Obnovené zřízení zemské* z roku 1627 přijímá hranici u pohlaví mužského 20 a u ženského 15 let. Stále však nebylo zákonem upraveno právní postavení mládeže. V Koldínově městském právu platila zásada přednosti pokuty před trestem u nedospělců. Prohlášením Koldínových městských práv za podpůrný pramen moravského zřízení otevřelo cestu k unifikačním snahám, které vyústily v oboru trestního práva **Hrdelním řádem císaře Josefa I.** z roku 1707, který byl vydaný pro Čechy, Moravu a Slezsko. Hrdelní řád oficiálně prohlásil mladý věk za polehčující okolnost, konkrétně článek XVII. stanovil, že „*pachatel je mladý, a proto rozumu nedostatečného, když chlapec ještě nedosáhl věku osmnácti let a dívka patnácti let.*“ Nedospělý pachatel neměl svědeckou způsobilost a nesměl být podrobován mučení.

Josefínský hrdelní řád se stejně jako další středověké trestní zákoníky inspiroval řádem *Constitutio Criminalis Carolina* císaře Karla V. říše německé z roku 1532.

Hrdelní řád Marie Theresie z roku 1786 zavedl tři věkové kategorie „nedospělých“ pachatelů:

- * *dětství do 7. roku* – trestně neodpovědné
- * *nedospělost do 14. roku* – snížená trestní odpovědnost
- * *věk mladistvý do 16. roku* – plná trestní odpovědnost

Rakouský trestní zákon z roku 1852 byl projevem snahy o nápravu pachatele a zachování jeho základních lidských práv, oproti výše zmíněným zákoníkům, které měly spíše odstrašující charakter. Zákon dělil mládí z hlediska trestní odpovědnosti obdobně jako Theresiana:

- * *období úplného vyloučení trestní odpovědnosti* – období naprosté nepřičetnosti – (věk dětský) – do dovršení 10. roku
- * *období zmenšení trestní odpovědnosti* – období zmenšené přičetnosti – (nedospělost) – od 10. do dovršení 14. roku
- * *období mírnějšího trestání* – (věk mladistvý) – od 14. do dovršení 20. roku věku

Změnu pohledu na problematiku ohrožené a delikventní mládeže lze zaznamenat na rozhraní 19. a 20. století. V roce 1907 byl vytvořen první návrh samostatného zákona o soudnictví nad mládeží. Návrh vsunul mezi dětství a dospělost přechodný stupeň mladistvých, věk od 14 do 18 let, který byl prohlášen za věk pochybné přičetnosti. To znamenalo, že u pachatelů v tomto věku musel soud zkoumat, zda duševní vývoj mladistvého dosáhl takového stupně, že jej lze pokládat za přičetného. Dítě bylo automaticky považováno za trestně neodpovědné, protože ještě nedosáhlo takového stupně vývoje, aby mohlo posoudit dosah svých činů. Tento návrh byl ještě několikrát přepracován, naposledy v roce 1917, nicméně zákonem se do rozpadu Rakouska-Uherska nestal.¹⁶

3.2 Období po vzniku Československé republiky

Po vzniku Československé republiky v roce 1918 platily dva trestně právní systémy – na území Čech, Moravy a Slezska platil nadále Rakouský trestní zákoník z roku 1852 jako prozatímní úprava. Na Slovensku a Podkarpatské Rusi platilo právo uherské. Srovnání úrovně trestního zákonodárství nad mládeží v rakouských zemích a na Slovensku a Podkarpatské Rusi jednoznačně mluví ve prospěch platné právní úpravy

---

¹⁶ ZEŽULOVÁ, J. *Trestní zákonodárství nad mládeží*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 1997. s. 12-21.

na území Slovenska a Podkarpatské Rusi. Zde již v roce 1908 byly zákonným čl. XXXVI. položeny základy hmotně-právní i procesně-právní úpravy trestního práva mládeže. Zákonným čl. VII. z roku 1913 pak byla dovršena reforma a byly zřízeny soudy pro mládež.

Zákonem z 11. března 1931 č. 48 Sb. z. a n. došlo k unifikaci právních předpisů o trestání mládeže. Zákon sám byl ve své době pokládán za progresivní a zdařilý, jak o tom svědčí ohlasy z pera tehdejších předních odborníků z oblasti trestního práva.¹⁷

Zákon vycházel ze zásady, že stát má ohledně mladistvých provinilců ve věku od dovršení 14 let do dovršení 18 let jiné úkoly, než ohledně dospělých pachatelů. Dominantní úlohu zde sehrála výchova spolu se snahou ochránit mladistvého před všemi škodlivými vlivy, které by mohly ohrozit jeho další vývoj. Počátek trestní odpovědnosti byl spojen s ukončením školní docházky. Tak byla realizována zásada, že „*dítě školou povinné nenáleží před trestní soudce*“.¹⁸

3.3 Období protektorátu Čechy a Morava

16. března 1939 došlo k jednostrannému vyhlášení *Protektorátu Čechy a Morava* říšským vůdcem a kancléřem. Na základě tohoto vyhlášení bylo obyvatelstvo rozděleno do několika skupin s odlišným právním režimem.¹⁹

Na obyvatele Protektorátu, kteří se stali německými státními příslušníky, se najednou vztahovaly německé právní předpisy a podléhali německé soudní pravomoci. Na mladistvé, kteří na území protektorátu podléhali německé soudní jurisdikci, se vztahoval zákon o soudnictví nad mládeží – *Jugendgerichtsgesetz* z roku 1923, který byl později nahrazen novým zákonem – *Reichsjugendgerichtsgesetz* z roku 1943. Ostatní mladiství podléhali nadále zákonu z roku 1931, pokud se nedopustili trestné činnosti proti německé říši. Třetí skupinu představovala židovská mládež, která měla samozřejmě horší postavení než ostatní. Byly na ně aplikovány tzv. *norimberské rasové zákony*.²⁰

---

¹⁷ ZEŽULOVÁ, J. *Trestní zákonodárství nad mládeží*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 1997. s.32-33.

¹⁸ SCHELLEOVÁ, I. a kol. *Právní postavení mladistvých*. 1. vyd. Praha : Eurolex Bohemia, 2004. s. 37.

¹⁹ PETRŮV, H. *Právní postavení židů v Protektorátu Čechy a Morava, 1939-1941*. 1. vyd. Praha : Sefer, 2000. s. 11.

²⁰ ŠÁMAL, P., VÁLKOVÁ, H., HRUŠÍKOVÁ, M., SOTOLÁŘ, A., ŠÁMALOVÁ, M. a kol. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže : Komentář*. 3. vyd. Praha : C. H. Beck, 2011. s. 6.

V této době byla také zastavena veškerá výkonná, zákonodárná a soudní pravomoc orgánů protektorátu, bylo nařízeno upustit od vyhlášení zákonů, nařízení a jiných právních předpisů i právoplatných soudních rozsudků, když říšský protektor podal námitku.²¹

3.4 Poválečný vývoj

Poté, co byla dne 4. května 1945 tehdejší vládou ukončena tzv. *doba nesvobody*, začal být v tehdejší Československu znovu uplatňován zákon č. 48/1931. Postupem doby však došlo k tomu, že zákon o trestním soudnictví nad mládeží z roku 1931 byl bez náhrady zrušen trestním zákonem č. 86 z roku 1950. Trestněprávní ustanovení upravující problematiku mladistvých byla trestním zákonem z roku 1950 včleněna zpět do obecných trestněprávních předpisů. V tomto směru bylo zrušení úpravy trestního práva mládeže krokem zpět, neboť nový trestní zákon upravoval postavení mládeže jen v několika odstavcích a byly také zrušeny soudy mládeže. Značné změny nenastaly ani přijetím nových právních úprav, jako byl trestní zákon č. 140/1961 Sb. a trestní řád č. 141/1961.²²

Začátek 80. let byl charakterizován započítím přípravných prací na rekodifikaci trestních zákonů. V souvislosti s těmito přípravnými rekodifikačními pracemi věnovala značná část naší odborné veřejnosti úsilí prosadit rozšíření rejstříku výchovných opatření určených mladistvým pachatelům. Novelám trestních předpisů z 90. let se sice nepodařilo prosadit návrhy z let osmdesátých, ale došlo o rozšíření dalších trestů a k možnosti zahlazení odsouzení pro mladistvé. Nově bylo možné ukládat alternativní sankce a odklony od standardního trestního řízení.²³

Na začátku roku 2000 byla komisí vypracována osnova nového zákona, která byla v červenci 2001 schválena vládou a posléze předložena Parlamentu. Do druhého a třetího čtení se návrh dostal až ke konci volebního období (v dubnu 2002), kdy byl z důvodů již velmi krátkého času k projednání z jednání vyřazen. Konečný návrh zákona byl přijat až v roce 2003, s názvem **Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých**

---

²¹ PETRŮV, H. *Právní postavení židů v Protektorátu Čechy a Morava, 1939-1941*. 1. vyd. Praha : Sefer, 2000. s. 13.

²² ZEŽULOVÁ, J. *Trestní zákonodárství nad mládeží*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 1997. s. 78-80.

²³ ZEŽULOVÁ, J. *Trestní zákonodárství nad mládeží*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 1997. s. 78-80.

zákonů. Přijetím tohoto zákona se Česká republika znovu přihlásila k myšlence samostatného systému trestní justice nad mládeží z roku 1931.²⁴

Tato kapitola se snaží nastínit dlouhý historický vývoj, který předcházel současné právní úpravě. Proces vývoje byl poměrně složitý. Ne vždy byla úprava pro mladistvé delikventy oddělena od úpravy pro dospělé. Například v době starověku a středověku se mladistvým ukládaly ve většině zemí totožné tresty a bylo na ně pohlíženo jako na dospělé. Zákon o soudnictví ve věcech mládeže vnesl do této problematiky nové poznatky a dalo by se říci, že je k mladistvým benevolentnější, což je dobře, protože někteří mladiství ještě nejsou plně schopni chápat následky svých činů.

---

²⁴ SCHELLEOVÁ, I. a kol. *Právní postavení mladistvých*. 1. vyd. Praha : Eurolex Bohemia, 2004. s. 42.

4 Právní úprava

Za spáchané protiprávní jednání musí nést mladistvý odpovědnost a z toho vyplývají samozřejmě trestně právní důsledky. V řízení proti mladistvým je hlavním cílem vybrat nejvýhodnější řešení, které je pro něj nepříznivější. Kriminalita mladistvých je zásadní a svébytný fenomén a proto si vyžaduje zcela samostatnou legislativní úpravu, jako je zákon o soudnictví ve věcech mládeže. Tento zákon nabyl účinnosti dne 1. ledna 2004 a významně změnil a také doplnil českou právní úpravu v oblasti trestání mládeže a v řízení ve věcech mládeže.

4.1 Účel zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže

Účelem ZSVM je v první řadě vychovávat a napravovat. Chce dát mladým lidem šanci uvědomit si své pochybení, napravit ho a znovu se bez potíží zapojit do běžného života společnosti, a to bez jakési nálepky zločince.

Vztahuje se na dvě věkové skupiny mládeže – na *děti mladší 15 let* (z pohledu trestního práva trestně neodpovědné), které se dopustily činu jinak trestného a na *mladistvé* (tj. osoby které v době spáchání provinění dovršily patnáctý rok a nepřekročily osmnáctý rok svého věku).²⁵

Ustanovení ZSVM: §1 Účel zákona

- (1) Tento zákon upravuje podmínky odpovědnosti mládeže za protiprávní činy uvedené v trestním zákoníku, opatření ukládaná za takové protiprávní činy, postup, rozhodování a výkon soudnictví ve věcech mládeže.
- (2) Projednáváním protiprávních činů, kterých se dopustili děti mladší patnácti let a mladiství, se sleduje, aby se na toho, kdo se takového činu dopustil, užilo opatření, které účinně přispěje k tomu, aby se nadále páčání protiprávního činu zdržel a našel si společenské uplatnění odpovídající jeho schopnostem a rozumovému vývoji a podle svých sil a schopností přispěl k odčinění újmy vzniklé jeho protiprávním činem; řízení musí být vedeno tak, aby přispívalo k předcházení a zamezování páčání protiprávních činů.

---

²⁵ SCHELLEOVÁ, I. a kol. *Právní postavení mladistvých*. 1. vyd. Praha : Eurolex Bohemia, 2004. s. 42-48.

- (3) Pokud tento zákon nestanoví jinak, užije se na toho, kdo v době spáchání činu nepřekročil osmnáctý rok věku, obecných právních předpisů (trestní zákoník; trestní řád; občanský soudní řád; zákon č. 94/1963 Sb., o rodině²⁶, ve znění pozdějších předpisů; zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů).²⁷

4.2 Trestní odpovědnost mladistvých

Dosavadní věková hranice počátku trestní odpovědnosti je obhajována zejména tím, že věk 15 let odpovídá počátku odpovědnosti v oblasti pracovněprávní, jakož i systému základního vzdělávání mládeže. V České republice bylo dovršení uvedeného věkového stupně jako dolní věkové hranice trestní odpovědnosti poprvé upraveno trestním zákonem č. 86/1950 Sb.²⁸

Ustanovení ZSVM: §5 Odpovědnost mladistvého

- (1) Mladistvý, který v době spáchání činu nedosáhl takové rozumové a mravní vyspělosti, aby mohl rozpoznat jeho protiprávnost nebo ovládat své jednání, není za tento čin trestně odpovědný.
- (2) Dopustí-li se mladistvý uvedený v odstavci 1 činu jinak trestného nebo není-li z jiných zákonných důvodů trestně odpovědný, lze vůči němu použít vedle ochranných opatření obdobně postupů a opatření uplatňovaných podle tohoto zákona u dětí mladších patnácti let.

Ustanovení ZSVM: §6 Provinění

- (1) Trestný čin spáchaný mladistvým se nazývá provinění.²⁹

---

²⁶ Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů již neexistuje, rodinné právo je dnes součástí nového občanského zákona.

²⁷ ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (Zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In: *Sbírka zákonů*, Česká republika [online]. 2003 [cit. 2015-07-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-218>>.

²⁸ SCHELLEOVÁ, I. a kol. *Právní postavení mladistvých*. 1. vyd. Praha : Eurolex Bohemia, 2004. s. 53-54.

²⁹ ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (Zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In: *Sbírka zákonů*, Česká republika [online]. 2003 [cit. 2015-07-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-218>>.

4.3 Opatření ukládána mladistvým

Opatření uplatňovaná u mladistvých pachatelů by měla mít zpravidla smíšenou povahu, tzn. zahrnovat prvky výchovné, léčebně-ochranné i takové, které zabezpečují ochranu sociálního okolí prostřednictvím kontroly, dohledu a výjimečně i izolace.

Opatření je nutno ukládat adekvátně s ohledem na individuální posouzení osobnosti pachatele a závažnosti provinění. Je kladen důraz na rychlost řízení a ochranu soukromí a osobnosti. K efektivnímu projednávání případů přispívají specializované soudy pro mládež, které úzce spolupracují s dalšími orgány chránící tyto hodnoty (např. orgány sociálně-právní ochrany dětí, probační a mediační službou).³⁰

Ustanovení ZSVM: §9 Účel opatření

- (1) Účelem opatření vůči mladistvému je především vytvoření podmínek pro sociální a duševní rozvoj mladistvého se zřetelem k jím dosaženému stupni rozumového a mravního vývoje, osobním vlastnostem, k rodinné výchově a k prostředí mladistvého, z něhož pochází, i jeho ochrana před škodlivými vlivy a předcházení dalšímu páčání provinění.

Ustanovení ZSVM: §10 Druhy opatření

Mladistvému lze uložit pouze tato opatření:

- a) výchovná opatření
- b) ochranná opatření
- c) trestní opatření³¹

4.3.1 Výchovná opatření

Výchovná opatření jsou nejmírnějším druhem sankcí pro mladistvé. Jejich smyslem je usměrnit způsob života mladistvého, a tím podpořit a zajistit jeho kvalitnější výchovu.

Výchovná opatření lze uložit v případě, že bylo upuštěno od trestního opatření nebo podmíněně upuštěno od trestního opatření a tímto výchovným opatřením lze

³⁰ SCHELLEOVÁ, I. a kol. *Právní postavení mladistvých*. 1. vyd. Praha : Eurolex Bohemia, 2004. s. 46.

³¹ ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (Zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In: *Sbírka zákonů*, Česká republika [online]. 2003 [cit. 2015-07-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-218>>.

dosáhnout účelu zákona o mládeži. V tomto případě se ukládá nejdéle na dobu současně stanovené zkušební doby. Lze uložit samostatně, ale i vedle ochranného nebo trestního opatření, pokud to jeho povaha dovoluje. Maximální doba tohoto opatření je tři roky.

Výchovná opatření může ukládat již v průběhu trestního řízení soud pro mládež a v přípravném řízení státní zástupce se souhlasem osoby, proti níž se řízení vede. Takto uložené výchovné opatření musí být uloženo nejdéle do pravomocného skončení trestního řízení. V průběhu celého řízení může mladistvý kdykoliv svůj souhlas odvolat a tím výkon výchovného opatření končí.³²

Výchovnými opatřeními jsou:

- a) **Dohled probačního úředníka** - Probační úředník pravidelně sleduje chování odsouzeného mladistvého v jeho prostředí.
- b) **Probační program** - Jedná se o programy sociálního výcviku, psychologického poradenství, vzdělávací či rekvalifikační programy nebo programy zahrnující obecně prospěšnou činnost.
- c) **Výchovné povinnosti** - Povinnosti směřující k zajištění řádného života, např. povinnost bydlet s rodičem, nahradit způsobenou škodu, vykonat společensky prospěšnou činnost, podrobit se léčení závislosti apod.
- d) **Výchovná omezení** - Např. zákaz návštěv určitých akcí, zákaz styku s konkrétními osobami, zákaz užívání návykových látek apod.
- e) **Napomenutí s výstrahou** - Soudce nebo v přípravném řízení státní zástupce mladistvému důrazně vytkne protiprávnost jeho činu a upozorní ho na důsledky, které mu hrozí, pokud by se v budoucnu dopouštěl další trestné činnosti.³³

4.3.2 Ochranná opatření

Ochranná opatření mají zajistit ochranu společnosti, ale především kladně ovlivnit duševní, mravní a sociální vývoj mladistvého. Jejich délka je určena soudem a je jím i kontrolována. V případě nesplnění má možnost jej prodloužit.³⁴

---

³² ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (Zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In: *Sbírka zákonů*, Česká republika [online]. 2003 [cit. 2015-07-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-218>>.

³³ TRESTNÍ ŘÍZENÍ – COM. *Trestní řízení ve věcech dětí a mladistvých*. [online]. 2015 [cit. 2015-07-31]. Dostupné z WWW: <<http://www.trestni-rizeni.com/vyklad-pojmu/trestni-rizeni-ve-vecich-deti-a-mladistvych>>.

³⁴ ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (Zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In: *Sbírka zákonů*, Česká

Ochrannými opatřeními jsou:

- a) **Ochranné léčení** - Např. psychiatrické, protialkoholní, protitoxikomanické nebo sexuologické.
- b) **Zabezpečovací detence** - Ochranné léčení, které je vykonáváno v uzavřeném zařízení, spravovaném vězeňskou službou.
- c) **Zabrání věci či jiné majetkové hodnoty** - Týká se to věcí, které byly získány trestným činem nebo věcí, které ohrožují bezpečnost, či věcí, které náleží mladistvému, kterého nelze odsoudit, nebo u něhož bylo upuštěno od uložení opatření.
- d) **Ochranná výchova** - Ukládá se v případech, kdy o výchovu mladistvého není dostatečně postaráno, dosavadní výchova mladistvého byla zanedbána nebo prostředí, v němž mladistvý žije, nezaručuje řádnou výchovu. Vykonává se ve zvláštních ústavech pro mladistvé.³⁵

4.3.3 Trestní opatření

Trestní opatření jsou nejpřísnějším druhem sankce pro mladistvé pachatele, a vůči výchovným a ochranným opatřením jsou sankcí subsidiární.

Trestními opatřeními jsou:

- a) **Obecně prospěšné práce** - Horní hranice je poloviční oproti trestu obecně prospěšných prací ukládanému dospělým pachatelům, musí se přihlídnout k možnostem mladistvého a jeho poměrům.
- b) **Peněžité opatření** - Může být uloženo ve výši 10 až 365 denních sazeb, přičemž denní sazba se smí pohybovat v rozmezí 100 – 5.000,- Kč (jen jestliže je mladistvý výdělečně činný nebo to umožňují jeho majetkové poměry).
- c) **Peněžité opatření s podmíněným odkladem výkonu** - Pohrůžka peněžitým opatřením, kdy se mladistvému stanoví zkušební doba, pokud v ní nepovede řádný život, bude muset peněžité opatření zaplatit.
- d) **Propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty** - Lze uložit, jedná-li se o věc, která byla použita ke spáchání provinění nebo k tomu byla určena, nebo o věc získanou proviněním či ji získal za věc získanou proviněním.

---

republika [online]. 2003 [cit. 2015-07-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-218>>.

³⁵ TRESTNÍ ŘÍZENÍ – COM. *Trestní řízení ve věcech dětí a mladistvých*. [online]. 2015 [cit. 2015-07-31]. Dostupné z WWW: <<http://www.trestni-rizeni.com/vyklad-pojmu/trestni-rizeni-ve-vecech-deti-a-mladistvych>>.

- e) **Zákaz činnosti** - Nesmí být překážkou v přípravě na povolání mladistvého a nesmí být delší než 5 let.
- f) **Vyhoštění** - Lze uložit pouze cizincům, kteří v České republice nemají rodinu a nemají zde ani azyl.
- g) **Domácí vězení** - Ukládá se za stejných podmínek jako dospělým pachatelům, tedy na dobu až dvou let.
- h) **Zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce** - Uložen nejdéle na dobu 5 let.
- i) **Odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu (podmíněně odsouzení)**
- j) **Odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu s dohledem** - Pohružka odnětím svobody, kdy se mladistvému stanoví zkušební doba, pokud v ní nepovede řádný život, bude muset vykonat odnětí svobody v příslušné věznici pro mladistvé.
- k) **Odnětí svobody nepodmíněné** - Lze uložit jen tehdy, kdy by žádná jiná opatření nevedla k dosažení účelu zákona, tj. zejména k nápravě mladistvého. Oproti dospělým obviněným se trestní sazby snižují na polovinu, přičemž dolní hranice nesmí přesáhnout 1 rok a horní hranice 5 let odnětí svobody. Pouze v případech, kdy by dospělému pachateli mohl být uložen výjimečný trest, může být opatření odnětí svobody uloženo mladistvému až na 10 let.³⁶

4.4 Probační a mediační služba

Velmi důležitým článkem, co se týče této problematiky, je **Probační a mediační služba**. Je to zákonem zřízená organizace, která pomáhá s řešením konfliktů vyvolaných trestnou činností mladistvých a zajišťuje výkon alternativních trestů. Probační a mediační služba byla v České republice vytvořena podle zákona č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě, který nabyl účinnosti dne 1. ledna 2001.

Pracovníci PMS zajišťují podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže jak výkon mnoha výchovných a trestních opatření, ale zejména usilují o co nejrychlejší vstup případů. Už v rámci přípravného řízení nabízí spolupráci mladistvým pachatelům, jejich rodinám a poškozeným, která spočívají zejména v mimosoudním řešení situace (mediace), nabídce vhodných programů pro mladistvé a jiných výchovných opatření, která lze se souhlasem mladistvého uložit už v rámci přípravného řízení. Urovnání

³⁶ TRESTNÍ ŘÍZENÍ – COM. *Trestní řízení ve věcech dětí a mladistvých*. [online]. 2015 [cit. 2015-07-31]. Dostupné z WWW: <<http://www.trestni-rizeni.com/vyklad-pojmu/trestni-rizeni-ve-vecech-deti-a-mladistvych>>.

konfliktu, rychlá intervence, náhrada škody poškozenému, opatření, které je zvoleno účelně a odpovídá situaci mladistvého – to jsou cíle činnosti PMS v této oblasti. Služby PMS jsou bezplatné a na jednotlivá střediska PMS se může obrátit jak samotný mladistvý, jeho zákonní zástupci tak i poškozený.³⁷

Ustanovení PMS: **§2 Probace**

- (1) Probací se pro účely tohoto zákona rozumí organizování a vykonávání dohledu nad obviněným, obžalovaným nebo odsouzeným (dále jen "obviněný"), kontrola výkonu trestů nespojených s odnětím svobody, včetně uložených povinností a omezení, sledování chování odsouzeného ve zkušební době podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, dále individuální pomoc obviněnému a působení na něj, aby vedl řádný život, vyhověl soudem nebo státním zástupcem uloženým podmínkám, a tím došlo k obnově narušených právních i společenských vztahů.

Ustanovení PMS: **§2 Mediace**

- (2) Mediací se pro účely tohoto zákona rozumí mimosoudní zprostředkování za účelem řešení sporu mezi obviněným a poškozeným a činnost směřující k urovnání konfliktního stavu vykonávaná v souvislosti s trestním řízením. Mediaci lze provádět jen s výslovným souhlasem obviněného a poškozeného.³⁸

Mediace se u mladistvých pachatelů opravdu osvědčuje, neboť se zejména jedná o prvopachatele, kteří chtějí své jednání upřímně odčinit.

Celý tento systém je v dnešní době pro společnost nemalým přínosem, jelikož dochází ke zrychlení, zefektivnění, zjednodušení trestního řízení a také, co je nejdůležitější, dochází ke snížení zatíženosti soudů.

---

³⁷ PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. *Mladiství a děti*. [online]. 2002-2015 [cit. 2015-08-18]. Dostupné z WWW: < <https://www.pmscr.cz/mladistvi-a-deti/>>.

³⁸ ČESKO. Zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě. In: *Sbírka zákonů*, Česká republika [online]. 2000 [cit. 2015-08-18]. Dostupný z WWW: < <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-257>>.

5 Etiologie kriminality mladistvých

Mladistvý je nastávajícím plnoprávným členem společnosti, který zároveň plně ponese společenské povinnosti a odpovědnost před společností. To má samozřejmě velmi silný vliv na veškeré jeho chování, na všechny stránky jeho osobnosti.³⁹

K tomu, aby dítě vyrůstalo zdárně, musí být uspokojovány jeho základní psychologické potřeby. Dítě musí mít pocit bezpečí. Je to jistota, že svět, v němž žije, mu nebude ubližovat a že je pro něj přehledný. Ví, kde co je, co smí a co nesmí, a tomu rozumí.⁴⁰

V té nejobecnější rovině lze faktory vzniku sociálních deviací a sociálně deviantního chování rozdělit do dvou skupin. Tu první tvoří individuální faktory. Hovořit o nich můžeme také jako o faktorech vnitřních nebo endogenních. Jejich nositelem jsou konkrétní jedinci. Druhou skupinu faktorů tedy logicky tvoří sociální faktory, též faktory vnější či exogenní. K nim řadíme zejména vliv rodiny, vliv školy, vliv vrstevníků, médií apod. Souhrnně o nich hovoříme jako o prostředí, má se tím na mysli vliv aktuálních hospodářských, kulturních, sociálních a politických podmínek. Mají obecnou povahu, to znamená, že jsou společné celým skupinám obyvatelstva a vytváří důležité rámce každého individuálního chování.

Pro dovysvětlení napsaného bychom mohli použít rčení jako: „*Všichni jsme dětmi své doby a svého prostředí*“, „*Člověk je tvůrce a produkt společnosti zároveň*“, „*Chceš-li pochopit jednotlivosti, musíš poznat celek*“. Trefně se k této otázce vyjadřuje polský sociolog Zygmunt Bauman: „*Společnost utváří individualitu svých členů a jednotlivci tvoří společnost svým jednáním, když jdou za svým prostřednictvím strategií, které jsou možné a přijatelné v rámci společensky tkané sítě vzájemných vztahů*“. Kritizujeme-li tedy chování dnešní mládeže nebo nečekanou brutalitu náctiletých prvopachatelů, kritizujeme ve stejné chvíli sami sebe a své okolí, na jehož chodu se každý z nás nějakým osobitým způsobem vědomě či nevědomě podílí a reprodukuje ho. Proto, chceme-li pochopit deviantní chování jednotlivců, musíme být schopni popsat a vysvětlit charakter současné společnosti jako celku, neboť je to ona, která se nachází ve společném jmenovateli všech sociálních deviací.

³⁹ OSMANČÍK, O. *Kriminalita mládeže : Studie o mladistvých delikventech*. Praha : SEVT, 1968. s. 33.

⁴⁰ ZÁCHRANNÝ KRUH. *Co tedy potřebuje dítě k tomu, aby vyrůstalo zdárně?*. [online]. 2015 [cit. 2015-08-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.zachranny-kruh.cz/pro-verejnost/kriminalita-rizikove-chovani/kriminalita-mladeze/co-tedy-potrebuje-dite-k-tomu-aby-vyrustalo-zdarne.html>>.

Příčinné faktory vzniku a projevu sociálních deviací můžeme rozdělit do dvou hlavních skupin, následně do čtyř podskupin (viz tabulka č. 1).

Tabulka č. 1: *Příčinné faktory vzniku sociálních deviací*

Příčinné faktory		
Endogenní (vnitřní)	<i>biologické faktory</i>	Genetické poruchy (například chromozomální nebo vrozené metabolické defekty), poruchy činnosti žláz s vnitřní sekrecí (nedostatek či nadbytek některých hormonů v lidském těle), fyziologické poruchy, vrozené nebo vývojové vady.
	<i>psychické faktory</i>	Poruchy socializace zejména v raném dětství, porucha vztahu k rodičovské autoritě, citová deprivace dětí. Existenciální krize v určitých životních etapách. Poruchy osobnosti.
Exogenní (vnější)	<i>sociální faktory</i>	Sociální změny spojené s anomickými stavy společnosti, urbanizace a technologický pokrok, sociální a politické konflikty, vliv sociální skupiny nebo subkultury (například té odměňujících porušování norem a zákonů).
	<i>kulturní faktory</i>	Etnocentrismus, neznalost a xenofobie mohou vést k negativnímu označování (stigmatizaci) subjektů pocházejících z jiné kulturní oblasti, jestliže ty se v kulturně odlišném prostředí chovají v souladu se standardy své vlastní kultury atd.

Systematická sociologie a sociologie deviantního chování se zaměřuje na studium sociálních a kulturních faktorů s tím, že faktory z prvních dvou skupin respektují, nepodceňují, ale jako předmět vědeckého zájmu je přenechávají jiným vědním disciplínám (např. kriminologii, klinické psychologii a psychopatologii, psychiatrii, sexuologii).⁴¹

5.1 Vnitřní činitele

V této kapitole najdeme podrobněji vysvětleny nejhlavnější vnitřní činitele kriminality mladistvých jako dědičnost, pohlaví a porucha osobnosti.

⁴¹ URBAN, L., DUBSKÝ, J., BAJURA, J. *Sociální deviace*. 2. rozš. vyd. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. s. 9-10, 73-74.

1) DĚDIČNOST

Dědičnost je ojedinělá schopnost živých soustav. Díky dědičnosti jsou všichni lidé tolik stejní a zároveň tolik jiní. Vždy, když se narodí nové dítě, má polovinu své dědičné informace po matce a polovinu po otci. Na tom, jaké bude nakonec jednou jejich dítě, se tak podílejí oba rodiče.⁴²

Systematické studium dědičnosti delikvence, jež má význam dodnes, začíná až v našem století *Goddardovým genealogickým zkoumáním* amerických rodin, v nichž se vyskytlo delikventní chování. Dědičnost je jedním z mnoha faktorů, které mají vliv na chování jedince. Genetická dispozice může být odpovědná např. za sníženou sebekontrolu či za hyperaktivitu. Tyto vlohy však samy o sobě nevedou k vytvoření delikventní party, která vyloupí obchod. Genetická vlohá jen zvyšuje pravděpodobnost, že na chování budou mít vliv další činitelé, bez nichž by se delikventní jednání neuskutečnilo. To znamená, že genetická vlohá snižuje, resp. zvyšuje práh pro působení vlivů prostředí kolem jedince.⁴³

Delikventní chování mladistvého může být jen ojedinělou epizodou, nebo začátkem zločinecké kariéry, kdežto delikventní chování dospělého bude pokračovat s největší pravděpodobností i v budoucnu. Dědičnost zločinnosti mládeže je méně výrazná než dědičnost zločinnosti dospělé populace. Důvodem je „krátká doba“ k projevení genetické vlohy a pravděpodobně i silnější vliv sociálních faktorů během dospívání.⁴⁴

I když otázka existence „kriminálního genu“ – dědičnosti je v současné kriminologii stále studována a obecně se uznává důležitost genetických faktorů pro kriminální chování jedince, má se vcelku za to, že jejich přítomnost neznámá, že předurčují život ve zločinu, ale že pouze pro něj vytvářejí potenciál.⁴⁵

---

⁴² VROZENÉ VADY. *Základní typy dědičnosti*. [online]. 2008-2013 [cit. 2015-08-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.vrozene-vady.cz/genetika/index.php?co=dedicnost>>.

⁴³ MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence : Možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*. 2. vyd. Praha : Portál, 2003. s. 21-23.

⁴⁴ MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence : Možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*. 2. vyd. Praha : Portál, 2003. s. 21-23.

⁴⁵ ZOUBKOVÁ, I., MOULISOVÁ, M. *Kriminologie a prevence kriminality*. 1. vyd. Praha : Armex Publishing, 2004. s. 21 - 22.

2) POHLAVÍ

Disponujícím faktorem je i pohlaví jedince. Muži se podle dostupných statistik dopouštějí trestných činů mnohem častěji než ženy, a to ve všech společnostech, ve všech dobách, nezávisle na své příslušnosti k etnické skupině i nezávisle na druhu trestné činnosti. Rozdíl v mírách mužské a ženské kriminality je připisován vrozeně vyšší agresivitě mužů, jež by mohla být ovlivňována mužským pohlavním hormonem *testosteronem*, který působí nejen na fungování mozku, ale i na utváření těla. Bez vlivu na vyšší kriminalitu mužů jistě není ani odlišný způsob výchovy chlapců a dívek – dívky jsou ve všech společnostech pod větší kontrolou ze strany rodičů, učitelů i dalších dospělých než chlapci, takže mají více příležitostí vstřípit si zábrany k protispolečenskému chování. Vrstevnické vazby na partu pro ně nemají takový význam jako pro chlapce. Naopak vazby na rodinu jsou u nich nesporně pevnější.⁴⁶

3) PORUCHA OSOBNOSTI

Osobnost člověka je soubor vlastností (dispozic) a jejím podstatným znakem je *jedinečnost* – každý z nás je neopakovatelný, unikátní. Osobnost se utváří vzájemným působením (interakcí) vrozených vlivů a vlivů prostředí nebo podnětů, které na nás působí.

Často diskutovaná je zde role dědičnosti. Neexistují geny pro zaměření nebo poruchu osobnosti, přesto však na pozadí mnoha poruch osobnosti určité dědičné faktory figurují – často je to zvýšená reaktivita neboli citlivost nervové soustavy nebo mírné změněné biochemické prostředí v mozku. Pak stačí několik nešťastných okolností, jako je např. pohlavní zneužití, týrání, nepřijetí dětským kolektivem apod. a na osobnosti problém je zaděláno.

Poruchy osobnosti jsou stabilní vzorce chování, myšlení a vnitřního prožívání, které jsou extrémní, nepružné a neadaptivní. Pronikají do většiny oblastí osobního a sociálního fungování, provází je strach z opuštění či odmítnutí, nedůvěra k druhým, potíže udržovat kvalitní lidské vztahy.

Lidé s poruchou osobnosti se neumí přizpůsobit požadavkům okolního světa, nejsou schopni plánovat a uspokojovat vlastní potřeby, mají sklon řešit potíže

---

⁴⁶ MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence : Možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*. 2. vyd. Praha : Portál, 2003. s. 33.

sebepoškozováním. Nezvládají svoji impulsivitu zejména u potenciálně sebedestruktivních aktivit (např. utrácení peněz, užívání alkoholu nebo drog, záchvaty přejídání, sebevražedné pokusy, sexuální promiskuita, vystavování se nebezpečí, hazardní hry, nepředvídatelné jednání bez zvážení důsledků atd.). Chybně interpretují události, situace či interakce. Mají nejasný nebo nezdravý sebeobraz, osobní postoje, hodnoty či představy, a mají nejistotu v mnoha oblastech života. Jejich nálady se mění rychle, nepředvídatelně, nelze je ovládat a nejsou přiměřené situaci. U lidí s poruchou osobnosti se také objevují pocity prázdnoty, deprese, podrážděnost, úzkosti, pochyby, hněv a útěky do fantazie.⁴⁷

5.2 Vnější činitelé

V současné době se setkáváme u představitelů dětí a mládeže v rodinách, ve školách a na veřejnosti stále častěji a intenzivněji s projevy drzosti, vulgarity, vzdoru, vzteku, neochoty, agrese, vydírání, lhaní, podvádění, krádeží, ničení, ponižování druhých, sebepoškozování atd., které znesnadňují, nebo dokonce znemožňují dosažení vzájemného porozumění, pochopení, tolerance, spolupráce a vzájemné pomoci mezi dětmi, mládeží a dospělými. Důsledkem popisovaného stavu, který není limitován krajem ani hranicemi jednotlivých států, je nárůst jednostranných nebo oboustranných negativních osobně výběrových vztahů antipatie a antiautority, rozporů a z nich vyplývajících konfliktů mezi jmenovanými skupinami a zhoršování klimatu rodinného a školního prostředí.⁴⁸

1) RODINA

Rodina je primárním činitelem socializace v raném dětství a od té doby má trvalý a významný vliv na vývoj a sebepojetí jedince. Obecně vzato spočívá primární funkce rodiny v tom, že již od narození ovlivňuje vývoj jedince, vytváří citové vazby, které mají dlouhodobý vliv a zapisují se trvale do duševního života dítěte.⁴⁹

Rodina je tradičně považována za hlavního činitele, jenž svým selháváním dětem umožňuje kriminální chování.⁵⁰ Stává se jedním z hlavních výchovných činitelů

---

⁴⁷ KALEIDOSKOP. *Porucha osobnosti*. [online]. 2009-2012 [cit. 2015-08-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.kaleidoskop-os.cz/po.html>>.

⁴⁸ NAVRÁTIL, S., MATTIOLI, J. *Problémové chování dětí a mládeže : Jak mu předcházet, jak ho eliminovat*. 1. vyd. Praha : Grada, 2011. s. 9.

⁴⁹ JEDLIČKA, R., KLÍMA, P., KOŤA, J., NĚMEC, J., PILAŘ, J. *Děti a mládež v obtížných životních situacích*. 1. vyd. Praha : Themis, 2004. s. 38.

⁵⁰ MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence : Možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*. 2. vyd. Praha : Portál, 2003. s. 37.

jen tehdy, když plní svoje výchovné úkoly správně, když pozitivně působí na utváření mravní osobnosti člověka.

Důležitost rodiny a rodinného prostředí na celkovou výchovu mladistvého vychází z toho, že rodiče vychovávají své děti od nejtělejšího věku, že kladou základy, na nichž pak spočívá celý další vývoj osobnosti mladistvého, zvláště po stránce mravní a do značné míry celkový tento vývoj rozhodujícím způsobem předurčují.⁵¹ Závadové prostředí v rodinách je všeobecně považováno za fenomén této uspěchané doby a kriminalita mládeže je jím nejvýrazněji ovlivňována.⁵²

Poruchy rodičovské role

Faktorů, které souvisejí s neschopností přijmout a zvládat rodičovskou roli, je celá řada. Tyto poruchy jsou souhrnně označovány jako **poruchy rodičovství**.

- ✦ *Rodiče se o své dítě nemohou starat* – důvody jsou třeba v nepříznivých přírodních podmínkách a situacích (přírodní katastrofy), v poruchách fungování celé společnosti (válka, bída, chudoba) nebo při narušení rodinného systému (nemoc, úmrtí, invalidita).
- ✦ *Rodiče se o své dítě starat neumějí či nedovedou* – rodiče nejsou schopni zabezpečit dětem alespoň přiměřený vývoj a uspokojit jejich základní potřeby z důvodu vlastní nezralosti, neschopnosti vyrovnat se se zvláštními situacemi, jako je mimomanželské narození dítěte nebo handicapované dítě.
- ✦ *Rodiče se o dítě starat nechtějí* – rodiče neposkytují dětem potřebnou péči, v některých případech je opouštějí. Péči o dítě lze hodnotit jako nedostatečnou, žádnou nebo škodlivou a lze ji označit jako zanedbávání dítěte.
- ✦ *Rodiče se o dítě starají nadměrně a hyperprotektivně* – dítě se dostává do větší pozornosti než je třeba, což vede k rozmazlování a důsledkem je tedy nepřipravenost na samostatný život, nerespektování druhých apod.

V případě, že některé z výše uvedených funkcí neplní, může se stát pro její příslušníky zdrojem případného negativního vývoje, poruch chování a vzniku a rozvoje

---

⁵¹ OSMANČÍK, O. *Kriminalita mládeže : Studie o mladistvých delikventech*. Praha : SEVT, 1968. s. 49.

⁵² FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie – analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů*. 1. vyd. Praha : Grada, 2009. s. 141-142.

sociálně patologických jevů. V takovém případě hovoříme o dysfunkční či afunkční rodině.⁵³

1. **Funkční rodina** - zajišťuje optimální tělesný a duševní vývoj dítěte.
2. **Problémová rodina** - vykazuje poruchy bazálních funkcí, které však v podstatě neohrožují její existenci ani zdravý vývoj dítěte.
3. **Dysfunkční rodina** - je charakteristická vážnějšími poruchami některých nebo případně všech funkcí, které poškozují rodinu jako celek a narušují vývoj dítěte.
4. **Afunkční rodina** - je typická výskytem poruch rodinných funkcí, které dítěti závažným způsobem znemožňují vývoj, a které hrubě narušují existenci a smysl rodinného soužití, tyto rodiny se většinou rozpadají a děti bývají umístěny v náhradní rodinné péči.⁵⁴

Narušené vztahy mezi rodiči bývají většinou provázeny častými hádkami, což stále častěji končí rozvodem. Rozvod rodičů bývá v duševním dozrání dítěte závažným patogenním činitelem. Dochází k rozpadu důvěrně známého prostředí bezpečí a jistoty právě v období jeho vývoje, kdy tuto jistotu nadměrně potřebuje.⁵⁵

Syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte (syndrom CAN):

Syndrom CAN je definován jako poškození tělesného, duševního i společenského stavu a vývoje dítěte, které vznikne v důsledku jakéhokoli nenáhodného jednání rodičů nebo jiné dospělé osoby, jež je v dané společnosti hodnoceno jako nepřijatelné. Jde o soubor negativních důsledků špatného zacházení s dítětem.

Dítě nejčastěji poškozují jeho rodiče, eventuálně další členové rodiny, pokud jsou k němu necitliví a bezohlední, pokud je podřizují nebo využívají k uspokojení vlastních potřeb. Toto chování lze chápat jako zneužití fyzické síly či psychické nadřazenosti a moci dospělého nad komplementárně podřízeným a závislým dítětem. Toto poškození má závažné důsledky pro rozvoj jedince i v jeho dospělosti a týraný jedinec se může sám stát tyranem.⁵⁶

---

⁵³ FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie – analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů*. 1. vyd. Praha : Grada, 2009. s. 141-142.

⁵⁴ MLČÁK, Z. *Základy psychopatologie*. 1. vyd. Ostrava : Ostravská univerzita, 2003. s. 63.

⁵⁵ FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie – analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů*. 1. vyd. Praha : Grada, 2009. s. 143-145.

⁵⁶ FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie – analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů*. 1. vyd. Praha : Grada, 2009. s. 143-145.

Abychom to shrnuli, tak za základní kriminogenní faktory v rodině podle CHMELÍKA můžeme označit tyto:

- rozvrácená rodina
- závislost rodičů na alkoholu nebo jiných drogách
- kriminalita členů rodiny
- nepřiměřená výchova dítěte a mladistvého (přehnaná tvrdost nebo naopak shovívavost)
- lhostejnost rodičů k chování dítěte ve škole, k prospěchu, ke způsobu trávení volného času
- pobyt dítěte v dětském domově
- preferování podnikatelských a jiných aktivit a angažovanost rodičů v zaměstnání před výchovou dítěte⁵⁷

2) ŠKOLA

Vliv školního prostředí na utváření osobnosti mladého člověka je obecně uznáván. Po dosažení věku 6 let vstupuje škola jako další důležitý faktor do života dítěte.⁵⁸ Přechodem do školy každé dítě ztrácí výlučné postavení, které do té doby mělo v rodině. Musí se přizpůsobovat novému životnímu rytmu – nucenému vstávání v určitou dobu, vyučovacím hodinám děleným přestávkami a odpolední či večerní přípravě na školu. Škola se k němu staví jako k jednomu z mnoha dětí a především si žádá, aby se přizpůsobilo, aby bylo jako „ostatní děti“.⁵⁹

Děti si velmi záhy začínají ve třídě vytvářet svou vlastní „subkulturu“ vyznačující se zvláštním jazykem, zvyklostmi a rituály, na níž jsou učitelé v lepším případě více a v horším případě méně napojeni. Pravidelné a přirozené dělení třídy je na dívky a hochy. Bohužel v některých případech mohou být tyto skupiny zárodkem asociálních part, a to už u dětí na prvním stupni základní školy. Jejich vzniku napomáhá neangažovanost učitele, resp. jeho zřetelné preferování či zatracování některých dětí. Učitelův nezájem či agresivita mohou být také živnou půdou šikanování ve třídě. Není

---

⁵⁷ CHMELÍK, J. *Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži*. 2. vyd. Praha : Policie ČR, Úřad vyšetřování pro Českou republiku, 1998. s. 9.

⁵⁸ OSMANČÍK, O. *Kriminalita mládeže : Studie o mladistvých delikventech*. Praha : SEVT, 1968. s. 87.

⁵⁹ MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence : Možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*. 2. vyd. Praha : Portál, 2003. s. 75-76.

zcela výjimečné, že učitel svým chováním agresorům „označí“ jedince, který je v nějakém ohledu nedostačivý a jehož se pak i děti cítí oprávněny beztrestně napadat.⁶⁰

Ke školní šikaně dochází i v ústraní (v šatně, na záchodě, v nějakém zákoutí, které je dětem přístupné a kam nechodí pedagog pověřený dozorem) a je přítomna jen oběť a agresor nebo skupinka dvou až tří agresorů. Velmi často se však týrání spolužáka odehrává ve třídě, za přítomnosti většiny spolužáků. Ti se nepostaví na ochranu oběti z lhostejnosti, ze strachu nebo proto, že obětí je nesympatický žák (outsider). Často se část třídy dokonce šikanou výborně baví.⁶¹

Vyšší riziko sociálního selhání mají děti špatně prospívající ve škole, s vyšším potenciálem agresivity, s vlastní subkulturou „odpojenou“ od vlivu učitele a školy, resp. napojenou na potenciálně asociální vlivy (na herny, na zdroje alkoholu a drog, na kriminální gangy apod.). Vývoji směrem ke kriminalitě může bránit, resp. mu může napomáhat i reakce školy na zjištěné asociální chování jednoho či více dětí. Už způsob vyšetřování a zejména udílené sankce jsou pro všechny děti významnou zprávou o tom, jak škola dbá důstojnosti jednotlivce, která „pravidla hry“ opravdu platí a která jsou deklarována, do jaké míry jsou opravdu dodržována, zda se všem „měří stejným metrem“. Přehlížení zcela zjevných přestupků, nejasná pravidla týkající se žádoucího chování dětí, nekonzistentní uplatňování disciplíny, degradace a deptání žáků v procesu jejich trestání, nemožnost odčinit přestupek, neobjektivní rozhodování učitelů a ředitele, ba i ovlivňování rodičů za něco, co rodiče nezpůsobili – to všechno jsou postoje podkopávající představu dětí o tom, že jejich chování má za každých okolností jasné hranice a že udržování těchto hranic se řídí pravidla fair play.⁶²

3) VRSTEVNICKÁ PARTA

Je všeobecně známo, že čím více mladý člověk dospívá, tím méně je závislý na svých rodičích a rodině, rovněž tak výchovná funkce školy pozvolna slábne. Autorita dospělých se v očích dospívajících snižuje. Autorita otce a autorita matky je o to slabší, o co jsou rodinné vztahy neurovnanější, o co život rodičů je odlišnější od mnohdy zidealizovaných představ. Nedovedl-li si rodič u svého dítěte vytvořit pevné pouto

⁶⁰ MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence : Možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*. 2. vyd. Praha : Portál, 2003. s. 75-76.

⁶¹ ŘÍČAN, P. *Agresivita a šikana mezi dětmi : Jak dát dětem ve škole pocit bezpečí*. 1. vyd. Praha : Portál, 1995. s. 27.

⁶² MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence : Možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*. 2. vyd. Praha : Portál, 2003. s. 76-77.

k domovu, pak v době dospívání se již tak chatrné svazky s rodinou a rodiči zcela přetrhají.

Zvláštnosti psychického vývoje dospívajícího člověka, radikální změna ve způsobu života, potřeba samostatného jednání a odpovědnosti za sebe sama, citové problémy spojené se sexuální zralostí a mnoho dalších okolností je příčinou mnoha konfliktů a krizí, které zvláště méně vyspělí jedinci nedovedou velmi často úspěšně překonat. Vzniká pak u nich pocit společenské méněcennosti, pocit neúspěchu apod. Tyto pocity pak vyvolávají potřebu po činném společenském sebeuplatnění a sebezpotvrzení a hledání prostředí, kde by bylo možno takovouto potřebu uspokojit. Protože tato možnost není nalézána ve světě dospělých, je hledána mezi vrstevníky, pokud možno mezi stejnými domnělými nebo skutečnými životními outsidersy. V takovémto prostředí mladý člověk ztrácí své pocity méněcennosti, cítí se rovným mezi rovnými. Zde pak může prokázat své přednosti, svou odvahu, obratnost a zručnost.

Do party je však mladý člověk přiváděn i přirozenou cestou a zdravou potřebou kolektivního života se svými vrstevníky, kteří mají stejné zájmy a záliby jako má on sám, kteří se dovedou stejně bavit a s nimiž si po všech stránkách rozumí.

Samotná existence part neznamena pro mladé lidi nebezpečí, a pakliže v nich vládne skutečně kolektivní a kamarádský duch, mohou přinést mnoho kladného pro rozvoj mravního vědomí a obohacení života svých členů. Důležité je rozpoznat, jaká je skutečná podstata party.

Nebezpečí hrozí, když vedení a ovládání party na sebe strhnou silně morálně narušení jedinci, kteří pak dovedou zaměřit veškerou činnost a život party a jejich členů nežádoucím, v krajních případech i vyloženě společensky nebezpečným směrem. Další nebezpečí může vzniknout, když partu vytvoří mladiství bez jakýchkoli vyšších zájmů, nízké kulturní a intelektuální úrovně. Veškerý volný čas pak tráví návštěvami hostinců, bloumáním ulicemi, výtržnostmi a jiným chuligánským jednáním. Jsou tedy tím společenským prostředím – těmi společenskými mikroskupinami, které prohlubují záporný morální vývoj mladistvého a zřetelně jsou důležitým kriminogenním faktorem.⁶³

---

⁶³ OSMANČÍK, O. *Kriminalita mládeže : Studie o mladistvých delikventech*. Praha : SEVT, 1968. s. 131-133.

4) MÉDIA

Životní styl současného člověka je významně ovlivňován hromadnými sdělovacími prostředky. Využívání masmédií je neoddelitelnou součástí života člověka v práci i ve volném čase. Otázkou je: „*Jakou média zaujímají pozici ve struktuře volného času mládeže a jak ovlivňuje životní styl mládeže v současnosti?*“⁶⁴

O vlivu médií, a zejména **televize** na socializaci dnešních dětí a mládeže ve vyspělých zemích nemůže být pochyb. Děti a dospívající sledují televizi nejvíce ze všech médií. Čas, který věnují televizi, je v průměru delší než všechny jiné mimoškolní činnosti, jimž se děti a dospívající v naší kultuře věnují. Mladí lidé u nás, stejně jako celá populace, nejčastěji sledují soukromou televizní stanici Nova, jejíž socializační působení hodnotí skupina expertů jako nejškodlivější. Stanice Nova je mezi čtyřmi celostátními stanicemi hodnocena experty nejvýše v těchto čtyřech škálách „negativních jevů“:

- ✦ samoučelné zobrazování násilí a jeho zlehčování
- ✦ vulgární zobrazování sexu a lidského těla snižující lidskou důstojnost
- ✦ agresivita zaměřená proti některým náboženským, politickým, sociálním, etnickým či jiným skupinám
- ✦ špatný příklad pro děti a mladistvé ohrožující jejich psychický, morální a sociální vývoj⁶⁵

Televize tedy posiluje agresivitu nejen u disponovaných jedinců, posiluje ji u všech dětí a u všech lidí posiluje pocit, že svět je nebezpečným místem. Kromě toho televizní násilí pravděpodobně oslabuje citlivost na násilí, s nímž se člověk setkává v reálném světě. Vášnivý konzument televize ztrácí kontakt se skutečným světem, a kvůli tomu může slábnout jeho schopnost odlišovat možné a nemožné. Patrně nejpersvědčivější důkazy pro platnost hypotézy o škodlivém vlivu televize na děti, který se později projeví na úrovni násilí ve společnosti, přinesl CENTERWALL (1992). Podle jeho práce sledování televizních programů (v nichž je mnoho filmového i zpravodajského násilí) v době dětství a časného dospívání zvyšuje násilnou kriminalitu

⁶⁴ SAK, P., SAKOVÁ, K. *Mládež na křižovatce*. 1. vyd. Praha : Svoboda servis, 2004. s. 89.

⁶⁵ MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence : Možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*. 2. vyd. Praha : Portál, 2003. s. 100-103.

těchto dětí s odstupem deseti až patnácti let, tedy v době, kdy dokončují dospívání nebo již jsou dospělé.⁶⁶

Samozřejmě, když je zmíněna televize, nesmí se zapomenout i na **internet**, což je také médium, které dokáže mít velmi negativní důsledky pro děti a mladistvé, co se týče kriminálního chování. Je alarmující, že dospělí ve velké většině nemají ani nejmenší ponětí o tom, co přesně jejich děti na počítači a na internetu dělají a kolik hodin denně na něm stráví.⁶⁷

I když je televize v určitých věcech špatná pro mladší generaci, tak je zde přece jenom alespoň nějaká regulace. Například se nemůže stát, že by nějaký nevhodný film byl vysílán před 22. hodinou. Na internetu bohužel nic takového není. Servery s nevhodnou tematikou sice disponují s ochranou ve formě potvrzení věkové hranice osmnácti let, ale nejedná se o žádnou velkou překážku, stačí odkliknout a jste tam. Na internetu si můžete najít prostě vše, co chcete, bez jakýchkoliv zábran a hlavně s jakoukoliv tematikou. Takže děti a mladiství, zde mohou číst to, co by opravdu neměli, kvůli jejich zdárnému psychickému, morálnímu a sociálnímu vývoji.

5) BYDLIŠTĚ

Podstatnou část svého života tráví člověk v prostředí svého bydliště. Pod pojmem bydliště a jeho prostředí rozumíme především prostředí společenské. Toto společenské prostředí má vedle určujících obecných rysů společenských pro území celého státu řadu dalších specifických zvláštností, které vytváří namnoze jedinečnou duchovní a kulturní atmosféru místa, kterou každý člověk, který tu delší dobu žije do sebe ať více či méně vstřebává, což, pak do jisté míry ovlivňuje jeho postoje, jeho názory i jeho jednání. Toto společenské prostředí tak spoluvytváří i osobnost člověka, má nesporně značný vliv např. na formování a celkové zaměření zájmové sféry a zčásti se podílí také na výstavbě struktury a obsahu mravního vědomí a světového názoru každého jedince. Společenské prostředí místa bydliště se vyznačuje také určitým veřejným míněním, určitým systémem morálních hodnot a norem, které jsou tu v širším měřítku přijímány a uznávány, jistými představami o tom, co je dobro a zlo, co je prospěšné a co je škodlivé.

---

⁶⁶ MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence : Možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*. 2. vyd. Praha : Portál, 2003. s. 100-103.

⁶⁷ HULANOVÁ, L. *Internetová kriminalita páchaná na dětech : Psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality*. Praha : Triton, 2012. s. 13.

Mladiství delikventi pocházejí většinou z větších průmyslových měst. V jejich místě bydliště se projevují některé výrazné jevy sociální patologie a desorganizace, jako je nadprůměrný alkoholismus, kriminalita vůbec a kriminalita mládeže zvláště.⁶⁸

6) NÁVYKOVÉ LÁTKY

Ustanovení TZ: §130 Návyková látka

Návykovou látkou se rozumí alkohol, omamné látky, psychotropní látky a ostatní látky způsobilé nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací či rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování.⁶⁹

Podle FISCHERA a ŠKODY je **návyková látka** každá chemická látka, která mění psychický stav a na kterou se může vytvořit návyk a závislost.⁷⁰

Česká společnost je tradičně společností s velkou spotřebou alkoholu, rozšířeným nikotinismem a v posledních letech se prostřednictvím mladé generace stává i zemí rozšířené nealkoholové toxikomanie. Konzumace drog je jedním z fenoménů, který odlišuje současnou mládež od předchozích generací.⁷¹

Drogy se stávají průsečíkem řady společenských problémů a především života mladé generace. V současnosti se nacházíme na křižovatce, z níž vede cesta ke kriminalitě, jejíž příčinou jsou drogy. Kriminalita spojená s drogami bude nejčastějším druhem trestné činnosti. Jedná se o trestnou činnost spojenou s výrobou, šířením a distribucí drog, ale především o trestnou činnost samotných narkomanů, kteří často potřebují na denní dávku i několikatisícové finanční částky.

Jak je vidět, drogy jsou kruciólním problémem naší společnosti s přesahy do většiny sfér života společnosti a zaslouží si proto mimořádnou pozornost, zvláště ve spojení s mladou generací, která je do značné míry stoupencem liberalizace čehokoli, tedy i drog, aniž by reflektovala celý komplex příčin a důsledků tohoto problému.⁷²

---

⁶⁸ OSMANČÍK, O. *Kriminalita mládeže : Studie o mladistvých delikventech*. Praha : SEVT, 1968. s. 137-144.

⁶⁹ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů*, Česká republika [online]. 2009 [cit. 2015-08-19]. Dostupný z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>>.

⁷⁰ FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie – analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů*. 1. vyd. Praha : Grada, 2009. s. 88.

⁷¹ SAK, P., SAKOVÁ, K. *Mládež na křižovatce*. 1. vyd. Praha : Svoboda servis, 2004. s. 80.

⁷² SAK, P. *Proměny české mládeže*. 1. vyd. Praha : Petrklíč, 2000. s. 225-226.

Vývoj mládeže v oblasti konzumace alkoholu, užívání drog a kouření je za poslední léta velmi nepříznivý a má celou řadu negativních důsledků. Snižuje se bezpečnost společnosti. Jedinci závislí na drogách postupně přecházejí na kriminální obstarávání drog či peněz na drogy. Drogově závislí jedinci či jedinci pod silným vlivem alkoholu ztrácejí sebekontrolu a jsou schopni páchat činy, jichž by se za normálního stavu nedopouštěli.⁷³

V oblasti příčin vzniku kriminálního chování mladistvých jsem dospěla k názoru, že takovýchto příčin existuje značné množství. Primárním činitelem však stále zůstává rodina mladistvého. Pokud není od počátku svého života veden svou rodinou k dodržování určitých morálních zásad a norem, lze jej později jen velmi těžko převychovat.

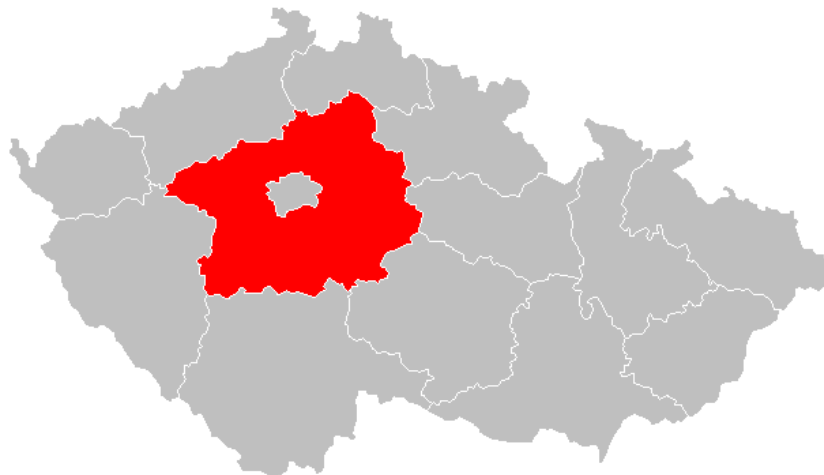
⁷³ SAK, P., SAKOVÁ, K. *Mládež na křižovatce*. 1. vyd. Praha : Svoboda servis, 2004. s. 87.

6 Kriminalita mladistvých v ČR a ve Středočeském kraji

Tato kapitola bakalářské práce je věnována kriminalitě mladistvých, která byla spáchaná na území Středočeského kraje, zároveň i na území celé České republiky.

Obrázek č. 1: *Mapa – Středočeský kraj*⁷⁴

Středočeský kraj leží uprostřed Čech a svou velikostí, počtem obcí i obyvatel patří mezi největší kraje České republiky. Jeho rozloha (11 015 km²) zabírá 14 % území ČR. Administrativně se kraj dělí na 26 správních obvodů obcí s rozšířenou působností, které nahradily bývalé okresní úřady. Rozlohou je největší správní obvod s rozšířenou působností Příbram (8,5 % rozlohy Středočeského kraje). Středočeský kraj jako jediný kraj nemá své krajské město, krajský úřad sídlí v hlavním městě Praze. Na území kraje se nachází 1 145 obcí s 1 315 299 obyvateli, proto se považuje za nejlidnatější region České republiky.⁷⁵

Na začátku je nutné uvést tabulku č. 2 společně s grafem č. 1, které uvádějí kriminalitu mladistvých ve Středočeském kraji za období let 2008 až 2014. Z tabulky je možno vyčíst, že ve Středočeském kraji je mladistvými nejvíce zastoupena majetková trestná činnost a nejméně mladiství páchají hospodářskou trestnou činností. Z grafu je patrné, že kriminalita mladistvých zaznamenala velký pokles. V roce 2008 byla celková kriminalita mladistvých ve Středočeském kraji 649 trestných činů, kdežto na konci roku 2014 už „jen“ 277 trestných činů. Jen v roce 2011 došlo k nepatrnému nárůstu na 494 trestných činů, avšak v následujících letech je opět zaznamenán pokles. Při celkovém

⁷⁴ WIKIMEDIA COMMONS. *File:2004 Stredocesky kraj.PNG*. [online]. 2011 [cit. 2015-08-27]. Dostupné z WWW: <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:2004_Stredocesky_kraj.PNG>.

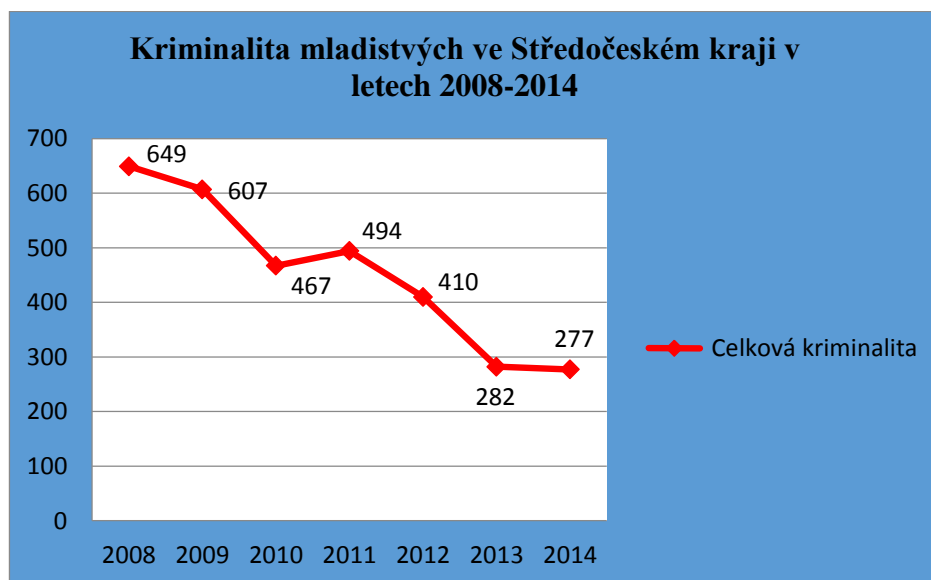
⁷⁵ STŘEDOČESKÝ KRAJ. *Základní informace o kraji*. [online]. 2015 [cit. 2015-08-28]. Dostupné z WWW: <<https://www.kr-stredocesky.cz/web/kraj>>.

pohledu na graf můžeme říci, že kriminalita mladistvých ve sledovaném období klesá, oproti všeobecnému mínění. Názor oslovených respondentů, viz dále, kteří v dotazníkovém šetření odpovídali ohledně vývoje kriminality mladistvých, že tato kriminalita stoupá, můžete vidět v následující kapitole. Tento názor je zde vyvrácen doloženými statistickými údaji.

Tabulka č. 2: *Kriminalita mladistvých ve Středočeském kraji v letech 2008-2014*⁷⁶

Kriminalita mladistvých ve Středočeském kraji v letech 2008-2014								
Trestné činy	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Celkem
Násilné činy	73	89	58	66	58	47	48	439
Mravnostní činy	11	13	20	19	31	13	18	125
Majetkové činy	312	267	291	232	234	142	133	1611
Ostatní krim. činy	53	61	69	141	55	63	49	491
Zbývající kriminalita	184	166	15	26	19	8	17	435
Hospodářské činy	16	11	14	10	13	9	12	85
Celková kriminalita	649	607	467	494	410	282	277	3186

Graf č. 1: *Kriminalita mladistvých ve Středočeském kraji v letech 2008-2014*⁷⁷

V následující tabulce č. 3 a grafu č. 2 je možné nahlédnout do vývoje kriminality mladistvých v celé České republice opět v letech 2008 až 2014. Při porovnání grafu Středočeského kraje s grafem České republiky je zřejmé, že vývoj je téměř shodný, tedy

⁷⁶ Statistiky Policie ČR

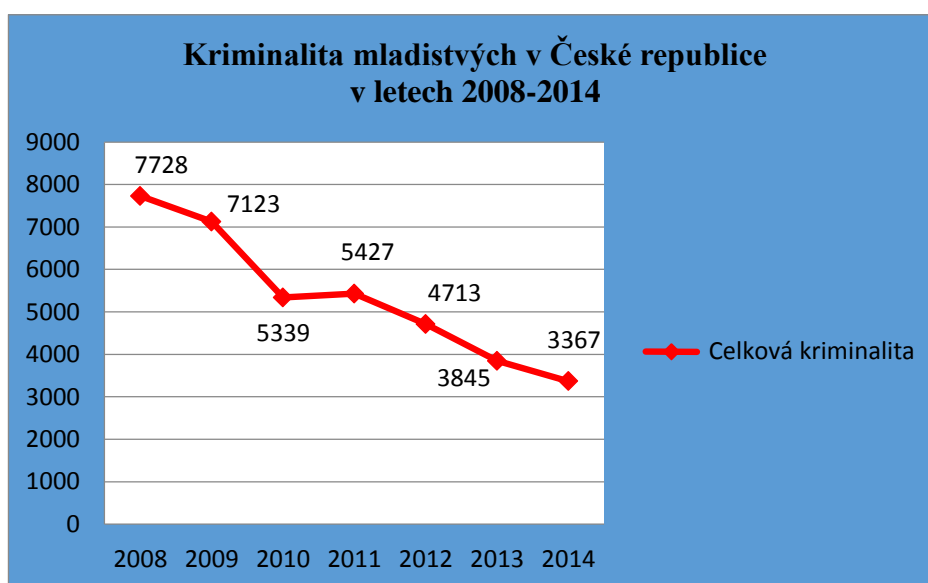
⁷⁷ Statistiky Policie ČR

nebyly nalezeny ve vývoji kriminality mladistvých rozdíly (to bylo částečným cílem bakalářské práce).

Tabulka č. 3: *Kriminalita mladistvých v České republice v letech 2008-2014*⁷⁸

Kriminalita mladistvých v České republice v letech 2008-2014								
Trestné činy	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Celkem
Násilné činy	958	969	810	819	829	677	565	5627
Mravnostní činy	155	174	166	185	198	216	198	1292
Majetkové činy	3844	3472	3033	3083	2605	2052	1702	19791
Ostatní krim. činy	1083	1193	904	999	733	659	656	6227
Zbývající kriminalita	1535	1094	193	194	150	122	121	3409
Hospodářské činy	153	221	233	147	198	119	125	1196
Celková kriminalita	7728	7123	5339	5427	4713	3845	3367	37542

Graf č. 2: *Kriminalita mladistvých v České republice v letech 2008-2014*⁷⁹

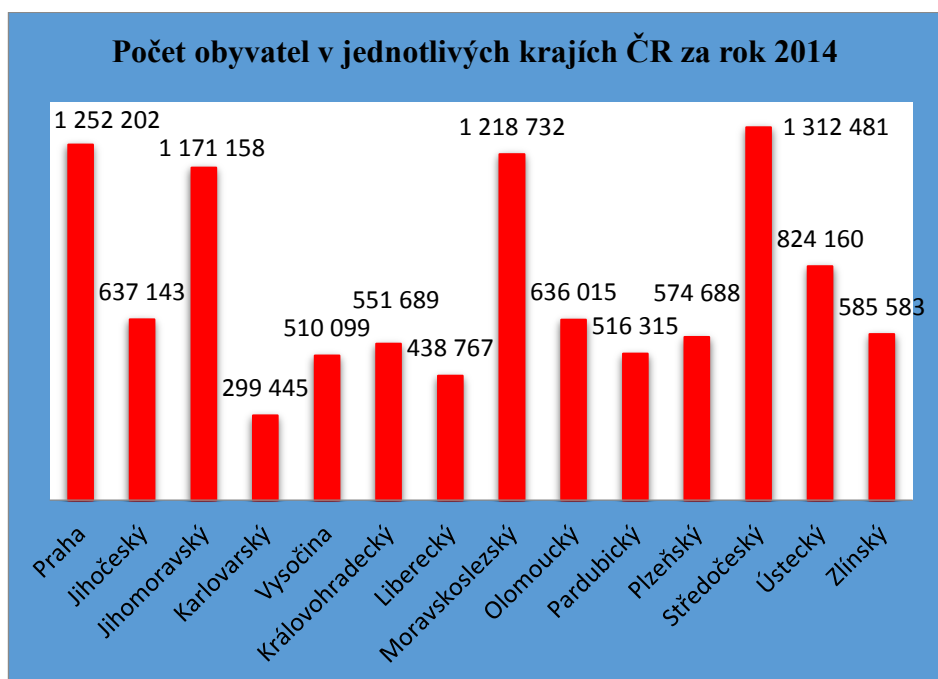

Následující graf č. 3 ukazuje počet obyvatel v jednotlivých krajích České republiky, který souvisí s grafem č. 4 znázorňující celkovou kriminalitu mladistvých v těchto krajích za rok 2014 a grafem č. 5 znázorňující kriminalitu mladistvých v jednotlivých krajích za rok 2014 na počet obyvatel těchto krajů.

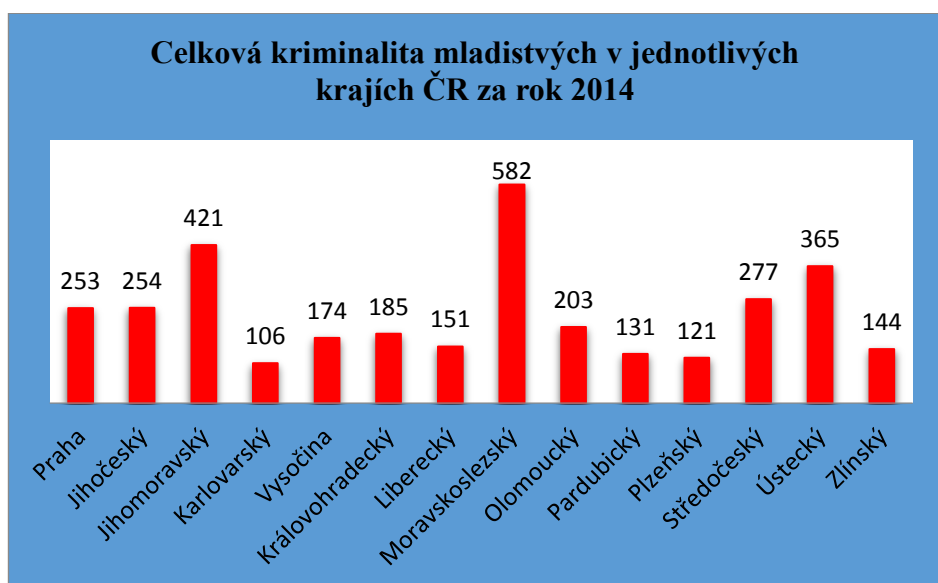
⁷⁸ Statistiky Policie ČR

⁷⁹ Statistiky Policie ČR

Graf č. 3: Počet obyvatel v jednotlivých krajích ČR za rok 2014 ⁸⁰

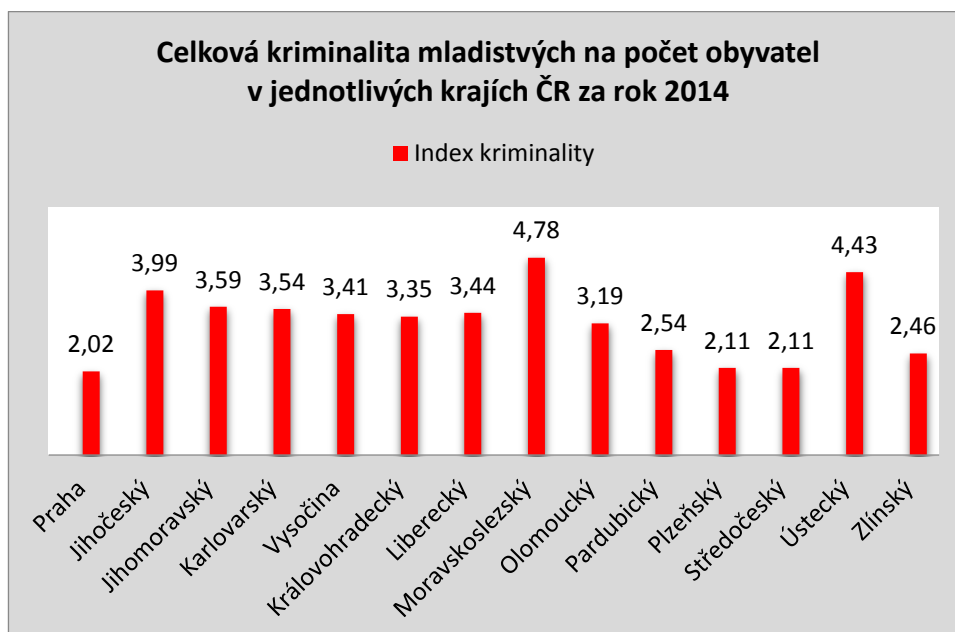
Graf č. 4: Celková kriminalita mladistvých v jednotlivých krajích ČR za rok 2014 ⁸¹

⁸⁰ Statistiky Policie ČR

⁸¹ Statistiky Policie ČR

Graf č. 5: Celková kriminalita mladistvých na počet obyvatel v jednotlivých krajích ČR za rok 2014 ⁸²

Poté, co jsme provedli přepočítání trestných činů v jednotlivých krajích na počet obyvatel, zjistili jsme, že za nejvíce kriminální kraj můžeme považovat Moravskoslezský. V tomto kraji bylo spácháno mladistvými 582 trestných činů z počtu 1 218 732 obyvatel, což představuje index kriminality mladistvých 4,78. Zjišťovala jsem, co je asi příčinou tohoto stavu a došla jsem k závěru, že v tomto kraji je vysoká nezaměstnanost, obrovské užívání drog a hlavně velký výskyt sociálně vyloučených lokalit obývaných převážně příslušníky romské komunity. Také tomu nepřidává příhraniční oblast s Polskem a Slovenskem. Kraj jako Ústecký a Jihočeský, kde bylo spácháno 365 a 254 trestných činů z počtu 824 160 a 637 143 obyvatel, což představuje indexy kriminality 4,43 a 3,99 zabírají druhou a třetí příčku. Na opačné straně kraj s nejmenší kriminalitou mladistvých s počtem spáchaných trestných činů 253 z 1 252 202 obyvatel, což představuje index kriminality 2,02, je Praha. Vzhledem k tomu, že je to druhý kraj, kde se nachází nejvíce obyvatel, tak je to obdivuhodné. Je to způsobeno tím, že Praha, jako hlavní město nabízí mnoho pracovních možností, je zde velké množství policejních hlídek, nespočet provozoven, kam mohou mladiství chodit atd. Středočeský kraj, kterým se zabýváme v této práci, patří ke krajům s nejmenší kriminalitou mladistvých i přesto, že má nejvíce obyvatel. V roce 2014 zde bylo spácháno mladistvými 277 trestných činů z počtu 1 312 481 obyvatel, což představuje index kriminality mladistvých 2,11.

⁸² Vlastní výpočty ze statistik Policie ČR

Na závěr této kapitoly musí být uvedeno shrnutí zjištěných poznatků. Můžeme tedy říci, že kriminalita mladistvých ve sledovaném období klesá, oproti všeobecnému mínění, jak ve Středočeském kraji, tak v celé České republice. Při porovnání grafu Středočeského kraje s grafem České republiky je zřejmé, že vývoj je téměř shodný. Dále byl proveden přepočítání trestných činů v jednotlivých krajích na počet obyvatel, což byl i dílčí cíl bakalářské práce, kde jsme zjistili, že za nejvíce kriminální kraj můžeme považovat Moravskoslezský.

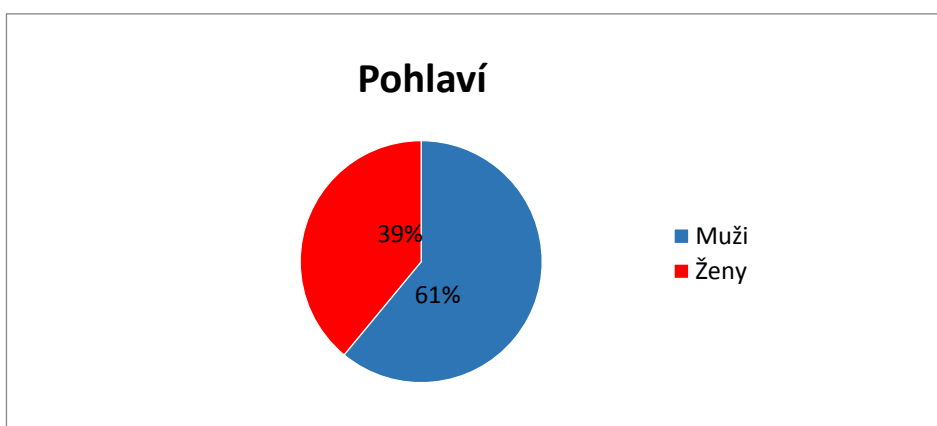
Na základě výše provedené analýzy vývoje kriminality mladistvých bylo potvrzeno, že na našem území opravdu dochází k poklesu této kriminality. Ovšem je zde ale otázka, zda těmto údajům zcela věřit. Statistické údaje, ze kterých bylo vycházeno, zachycují pouze počet trestných činů mladistvých odhalených a registrovaných OČTŘ. Je tedy možné, že skutečné údaje se budou lišit, protože ne všechny trestné činy mladistvých se podaří příslušným orgánům zaznamenat.

7 Výzkumná část

7.1 Dotazníkové šetření

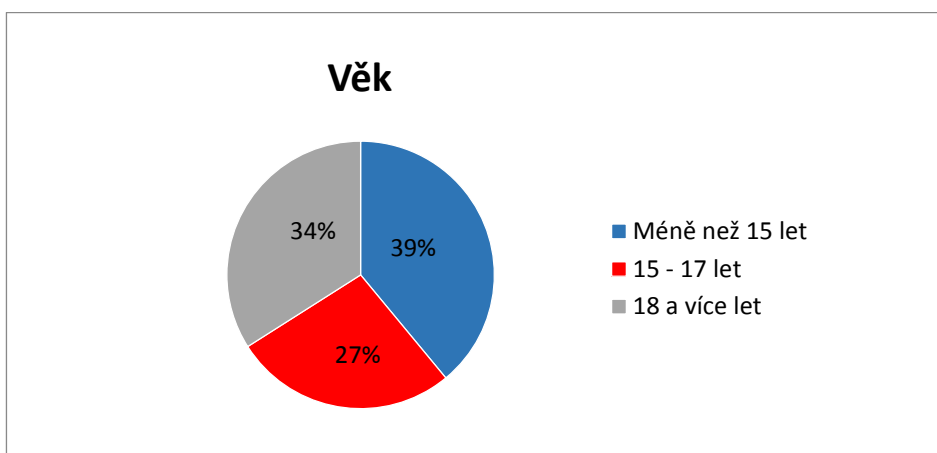
Na začátku září 2015 bylo vytvořeno dotazníkové šetření, kterého se zúčastnilo 100 respondentů ze základních a středních škol z měst Březnice a Příbrami. Zmíněný dotazník byl respondentům poskytnut vytištěný a jeho návratnost byla stoprocentní. Na uložené otázky odpovídalo více mužů (61%) než žen (39%), což je vidět v grafu č. 5.

Graf č. 6: *Pohlaví*⁸³

Následující graf č. 6 zobrazuje věk dotazovaných respondentů. Dotazníky byly určeny pro základní a střední školu, proto jsou zde pouze tři věkové kategorie. Nejvíce odpovídaly osoby mladší 15 let (39%), hned za nimi osoby starší 18 let (34%) a nejméně mladiství, tedy osoby 15-17 let (27%).

Graf č. 7: *Věk*⁸⁴

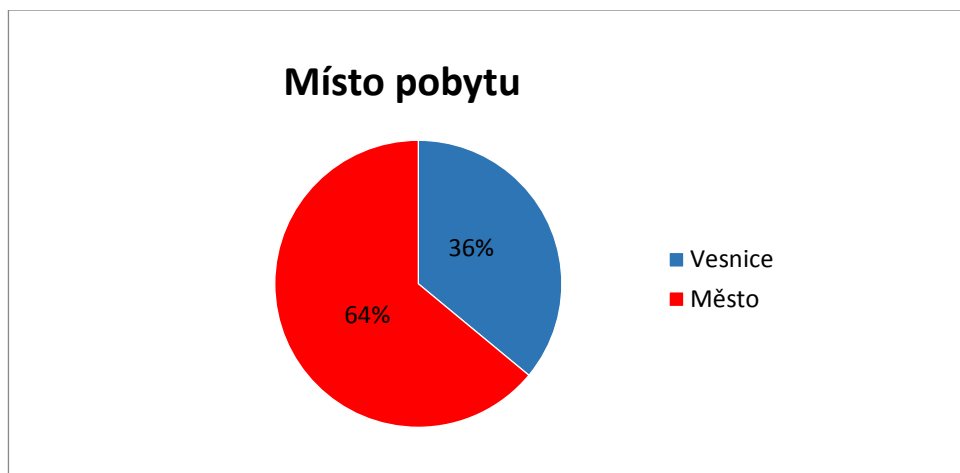

⁸³ Vlastní dotazníkové šetření

⁸⁴ Vlastní dotazníkové šetření

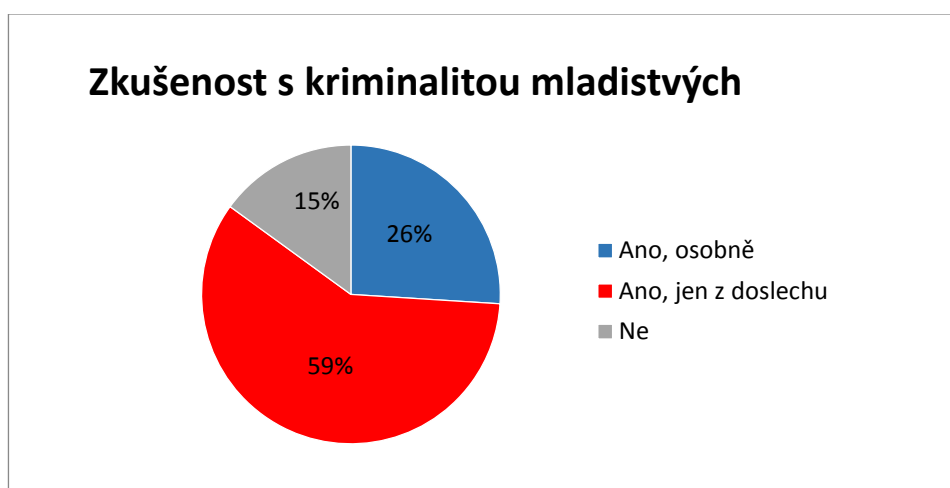
Jako třetí zde máme graf č. 7, který ukazuje, kolik dotazovaných respondentů pochází z vesnice a kolik z města. Více odpovídaly osoby z města (64%) nežli z vesnice (36%).

Graf č. 8: *Místo pobytu*⁸⁵

Nyní jsou uvedeny výsledky dalších otázek, které se týkají už samotné kriminality mladistvých. Jako první byla otázka, zdali se dotazovaní respondenti setkali někdy ve svém okolí s kriminalitou mladistvých. Její vyhodnocení můžete vidět v grafu č. 8, kde většina z nich odpověděla ano, setkali, ale jen z doslechu (59%). Osobně se s touto kriminalitou setkalo 26% dotazovaných a 15% se s ní neseťkalo nikdy.

Graf č. 9: *Zkušenost s kriminalitou mladistvých*⁸⁶

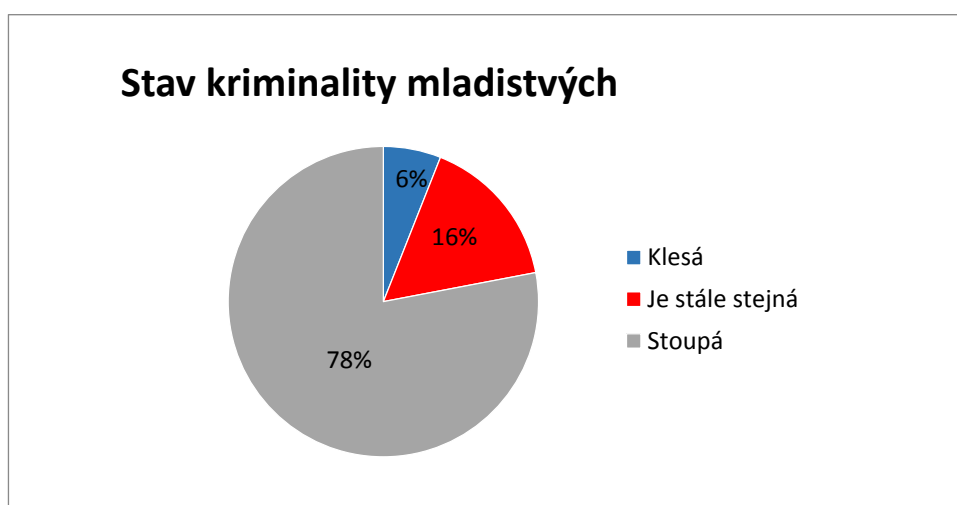
⁸⁵ Vlastní dotazníkové šetření

⁸⁶ Vlastní dotazníkové šetření

Dále byla položena otázka, jak dotazovaní vnímají kriminalitu mladistvých v posledních letech, což je vidět v grafu č. 9. Výsledky dopadly podle očekávání a to tak, že valná většina si myslí, že kriminalita mladistvých stoupá (78%). Není se čemu divit, lidé vidí v médiích jen samou kriminalitu, ale skutečnost je jiná. Tento výsledek byl vyvrácen v minulé kapitole, podle statistik Policie ČR. Dále si 16% dotazovaných myslí, že je stále stejná a zbytek 6%, že klesá.

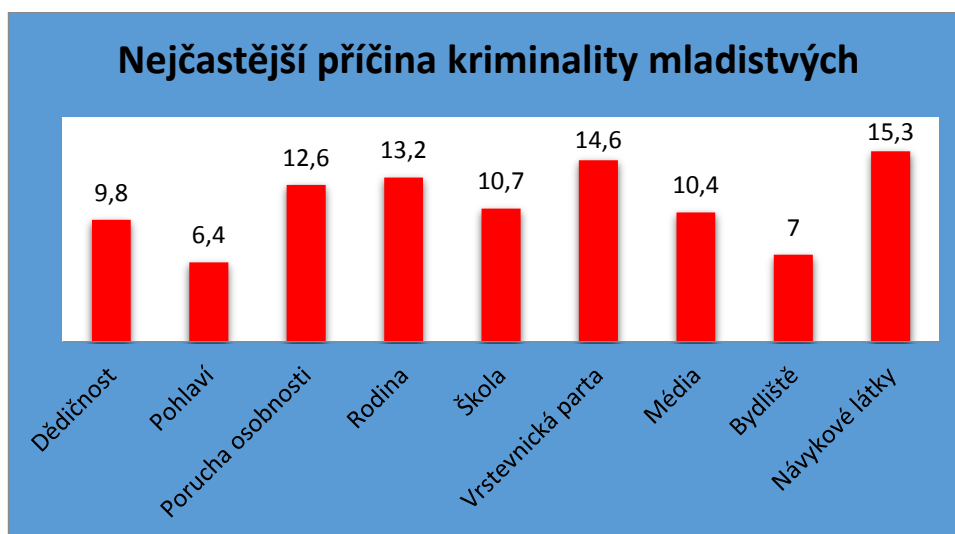
Graf č. 10: *Stav kriminality mladistvých*⁸⁷

Nyní byli dotazovaní ptáni na to, co považují za nejčastější příčinu kriminality mladistvých. U této otázky měli přiřadit čísla 1 až 9 v pořadí podle míry vlivu, kdy 1 je největší vliv a 9 nejmenší vliv. Po celkovém shrnutí zaznamenaných údajů vyšel graf č. 10, z kterého lze vyčíst, že nejvíce dotazovaných vnímá jako nejčastější příčinu (označili č. 1) kriminality mladistvých návykové látky (15,3%). S malým odstupem na druhém místě skončila vrstevnická parta (14,6%), dále pak rodina (13,2%), porucha osobnosti (12,6%), škola (10,7%), média (10,4%), dědičnost (9,8%) a bydliště (7%). Naopak příčina, které má nejmenší vliv (označili č. 9) je podle dotazovaných respondentů pohlaví (6,4%).

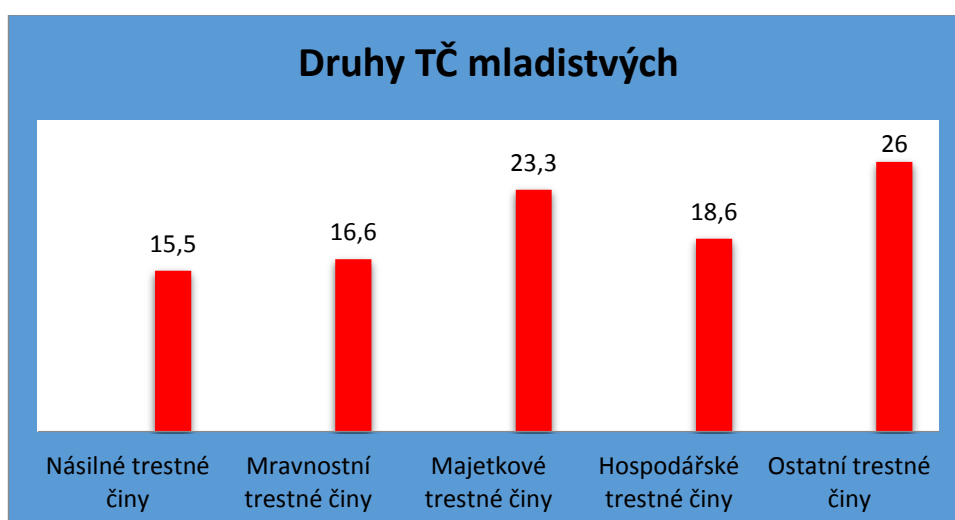
⁸⁷ Vlastní dotazníkové šetření

Graf č. 11: Nejčastější příčina kriminality mladistvých⁸⁸

Graf č. 11 vyjadřuje, jakých TČ se podle dotazovaných respondentů mladiství nejvíce dopouští. Opět zde měli přiřadit čísla 1 až 5 podle četnosti, kdy 1 je nejčastěji a 5 nejméně často. Po vyhodnocení všech údajů je z grafu patrné, že nejvíce se podle nich dopouští (označili číslicí 1) ostatních trestných činů, jako je výtržnictví, drogy atd. (26%). Na druhém místě skončily majetkové trestné činy (23,3%), hospodářské trestné činy zvolilo 18,6%, mravnostní trestné činy 16,6% a za nejméně páchané trestné činy (označili číslicí 5) jsou považovány násilně trestné činy, které volilo pouze 15,5% respondentů.

Graf č. 12: Druhy TČ mladistvých⁸⁹

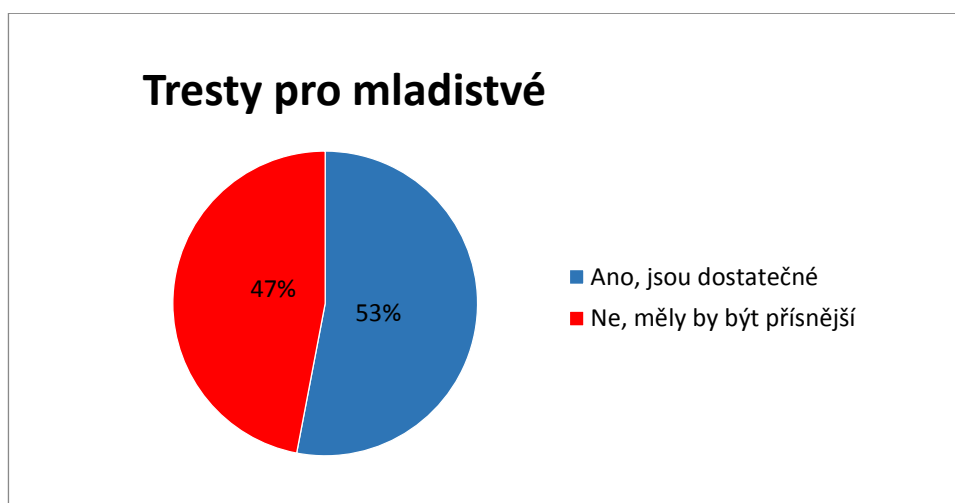

⁸⁸ Vlastní dotazníkové šetření

⁸⁹ Vlastní dotazníkové šetření

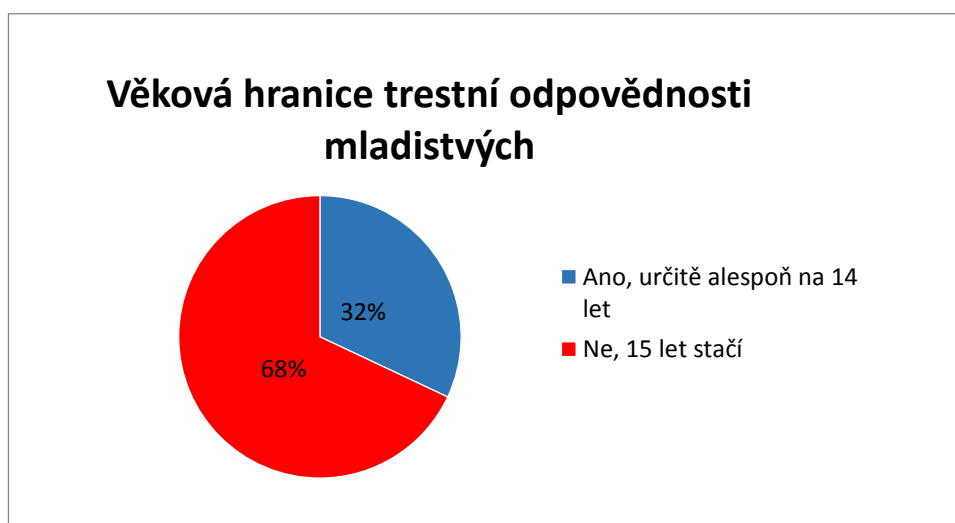
Dále byla položena otázka, zda jsou tresty pro mladistvé dostatečné. Z grafu č. 12 lze vyčíst, že dotazovaní respondenti odpovídali téměř shodně. 53% dotazovaných považuje tresty za dostatečné, naopak 47% si myslí, že by měly být přísnější. Proto nelze říci, že jsou s tresty pro mladistvé spokojeni nebo ne.

Graf č. 13: *Tresty pro mladistvé*⁹⁰

Následující graf č. 13 ukazuje, co si dotazovaní myslí o snížení věkové hranice trestní odpovědnosti mladistvých. Více jak polovina, tedy 68% říká ne, 15 let stačí. Ti ostatní (32%) chce tuto věkovou hranici snížit, alespoň na 14 let.

Graf č. 14: *Věková hranice trestní odpovědnosti mladistvých*⁹¹

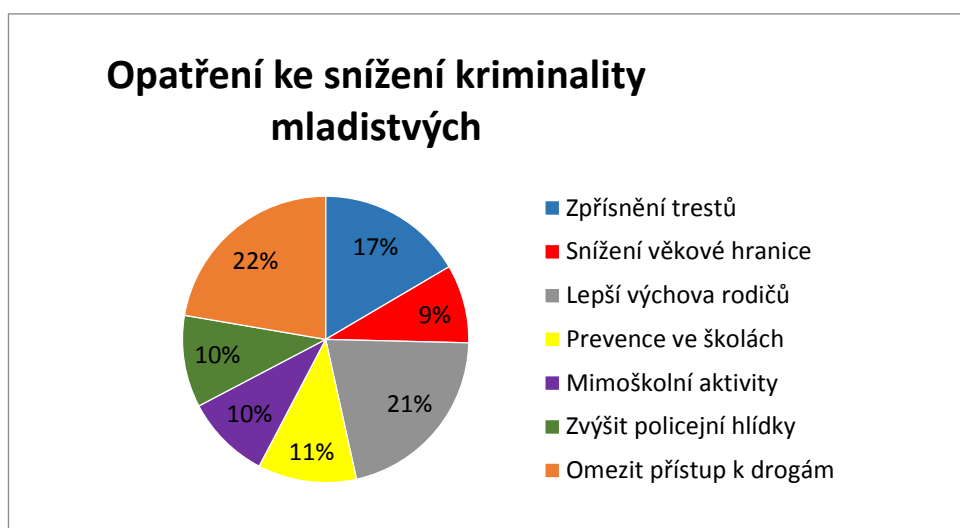

⁹⁰ Vlastní dotazníkové šetření

⁹¹ Vlastní dotazníkové šetření

Poslední otázka řešila, které opatření by bylo vhodné pro snížení kriminality mladistvých. Dotazovaní respondenti zde mohli vybrat více možností a jejich výsledky jsou vyjádřeny v grafu č. 14. Nejvíce by chtěli omezit přístup k drogám (22%) a zároveň zlepšit výchovu rodičů (21%). Jako další by chtěli zpřísnit tresty (17%), zdůraznit prevenci ve školách (11%), dbát na mimoškolní aktivity (10%), zvýšit policejní hlídky (10%) a nejméně z nich by snížilo věkovou hranici trestní odpovědnosti mladistvých (9%).

Graf č. 15: *Opatření ke snížení kriminality mladistvých*⁹²

V dotazníkovém šetření se nacházely na prvních místech všeobecné otázky, týkající se pohlaví, věku a místa pobytu. Následující otázky už se týkaly samotné kriminality mladistvých. Nejdříve byli respondenti tázáni, jestli se někde ve svém okolí setkali s kriminalitou mladistvých, kde většina z nich odpověděla ano, ale jen z doslechu. Dále, jaký je stav kriminality mladistvých, jestli klesá, je stejný nebo stoupá. Jejich názor byl ale mylný. 78% se domnívá, že stoupá, což je v rozporu se statistikami Policie ČR, kde je jasně dáno, že kriminalita mladistvých v posledních letech klesá. Jako nejčastější příčinu této kriminality dotazovaní respondenti považují návykové látky a jako nejméně častou pohlaví. Další otázka směřovala na nejčastěji páchaný druh trestných činů. Respondenti odpověděli, že se mladiství nejvíce dopouští ostatních trestných činů, jako je výtržnictví, drogy atd. Neshodují se statistikami Policie ČR, neboť tam je zaznamenáno, že mladiství nejčastěji páchají majetkové trestné činy. Co se týká trestů pro mladistvé, 53% si myslí, že jsou dostatečné a 47%, že by měly být přísnější. Snížení věkové hranice trestní odpovědnosti mladistvých dotazovaní

⁹² Vlastní dotazníkové šetření

respondenti zamítli, protože 68% chce, aby zůstala na 15 letech. Poslední otázka řešila vhodná opatření ke snížení kriminality mladistvých, kde nejvíce odpověděli, že by se měl omezit přístup k drogám.

7.2 Řízený rozhovor

Tento stručný rozhovor s por. Mgr. Martinou Jarolímkovou, komisařskou Služby kriminální policie a vyšetřování územního odboru Policie ČR Příbram zjišťuje názor zkušenější a prakticky vyspělejší osoby, co se týká kriminality mladistvých.

Vážená paní Jarolímková,

jak dlouho se zabýváte případy kriminality mladistvých?

„Kriminalitou mladistvých se zabývám šestým rokem, kdy po celou dobu pracuji na Službě kriminální policie a vyšetřování.“

Co si myslíte o snížení věkové hranice trestní odpovědnosti mladistvých?

„Dle mého názoru by hranice trestní odpovědnosti měla zůstat na věku 15 let, kdy však by bylo umožněno individuální posuzování jednotlivých případů. V takovém případě by byla soudům dána zákonná možnost v odůvodněných případech (např. s ohledem na způsob spáchání trestného činu, zohlednit např. zda byl trestný čin spáchán brutálním způsobem nebo ze zavrženíhodné pohnutky, vyhodnotit okolnosti za kterých byl trestný čin spáchán atd.) k této hranici nepřihlížet. Bylo by však nutné individuálně vyhodnocovat i rozumovou zralost, tedy zda pachatel je schopen chápat závažnost svého jednání, a pak také morální zralost každého pachatele.“

Jaké považujete za nejčastější příčiny kriminality mládeže, uveďte podle významu a případně okomentujte.

„Na příčinu kriminality mladistvých pohlížím jako na soubor jevů, které se vzájemně prolínají. Jsem přesvědčená, že není možné jednoznačně říci, nebo určit který z jevů se podílí na vzniku kriminality nejvýrazněji. Není možné říct, že např. rodina je nejčastější příčinou kriminality mladistvých.“

Jde o soubor několika příčin, do kterých lze zařadit právě vliv rodiny a rodinného klimatu (jak je dítě vychováno, jakým způsobem tráví svůj volný čas a zda tomuto rodiče věnují dostatečnou pozornost, systém hodnot, který si mladistvý vybudoval

v průběhu výchovy) a s tím související vliv sociálního prostředí (např. vliv party, které je mladistvý součástí, vliv médií atd.). Toto je velmi úzce provázáno i se sociálně – patologickými jevy, které se v dané skupině vyskytují, např. alkoholismus, gamblerství, drogové závislosti. Ze své praxe vím, že mladiství se velmi často dopouštějí páchaní trestné činnosti pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek. Dále by bylo možné mezi příčiny kriminality zahrnout i další společensky nebezpečné jevy, jako je např. šikana. Nelze ale také opomenout osobností příčiny každého jedince, jako je např. jeho charakter, temperament atd.

Jak jsem již uvedla, dle mého názoru jsou příčiny kriminality, tak jak jsem je částečně výše uvedla, úzce provázány, a není jednoduché vyhodnotit, která z nich se podílí větší měrou na kriminalitě daného jedince. Jsou mi známy případy, kdy rodina mladistvého pachatele byla zcela funkční, o daného jedince jevila zájem, poskytovala mu výborné zázemí, a i přesto se mladistvý pachatel dopustil násilného trestného činu pod vlivem své party. I opačné případy jsou však zcela běžné.

Jakých trestných činů se mladiství nejčastěji dopouštějí z Vašeho pohledu?

„Dle mé zkušenosti se mladiství nejčastěji dopouštějí majetkové trestné činnosti, jako jsou krádeže a krádeže vloupáním a násilné trestné činnosti, např. loupeže, vydírání, omezování osobní svobody, ublížení na zdraví, těžké ublížení na zdraví.“

Jaká opatření byste navrhovala ke snížení této kriminality?

„Jako nástroj ke snížení kriminality všeobecně, nejen kriminality mladistvých, vnímám prevenci. Velkou měrou by se na prevenci měla podílet nejen rodina, ale také státní i nestátní instituce a orgány. To však, dle mého názoru platí všeobecně, nejen u kriminality mladistvých. Za vhodný nástroj ke snížení kriminality, nejen mladistvých považuji participaci pachatele na odčinění následků vzniklých jeho protiprávním jednáním (např. náhrada vzniklé škody, omluva poškozenému atd.). Dle mého názoru by na toto měl být kladen velký důraz, aby pachatel získal přesný obraz toho, co svým protiprávním jednáním způsobil.“

Můžete uvést některý případ ze své praxe?

„Mladistvý R. ve věku 16 let, před dalšími pěti osobami fyzicky napadl poškozeného 17 letého spolužáka M., takovým způsobem, že jej opakovaně, nejméně pětkrát velkou silou udeřil pěstí do hlavy a způsobil mu tím pohmoždění hlavy a

zlomeninu nosních kůstek s krvácením z nosu, což poškozeného omezovalo podstatným způsobem v obvyklém způsobu života po dobu nejméně 10 dnů, přičemž obviněný musel být srozuměn s tím, že opakovanými údery vedenými velkou silou do obličeje může způsobit poškozenému těžkou újmu na zdraví.

Obviněný se tak dopustil provinění těžkého ublížení na zdraví podle § 145/1 TZ ve stadiu pokusu dle § 21 TZ a provinění výtržnictví dle § 358/1 TZ (k tomuto nutno podotknout, že obviněný se v minulosti věnoval smíšenému bojovému umění, kdy toto vzal soud v potaz a poukázal na skutečnost, že díky této skutečnosti má mladistvý obžalovaný přinejmenším základní znalosti a dovednosti provozování bojových sportů).

Již v přípravném řízení byla v souladu se zákonem 218/2003 Sb. navázána úzká spolupráce s místně příslušnou Probační a mediační službou a dále také s Orgánem sociálně právní ochrany dětí.

Následně byl mladistvý R. odsouzen k úhrnnému trestnímu opatření odnětí svobody v trvání 18 měsíců, kdy byl výkon trestního opatření odnětí svobody podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání 16 měsíců. Dále byla mladistvému uložena výchovná povinnost, aby během zkušební doby podmíněného odkladu výkonu trestního opatření podle svých sil nahradil škodu způsobenou proviněními. Dále byl obžalovaný povinen uhradit škodu poškozené zdravotní pojišťovně a dále také poškozenému M.“

Daný rozhovor byl proveden s osobou, která se mladistvými zabývá již šest let, což si myslím, že je dost dlouhá doba, aby už nějaké zkušenosti shromáždila. Její názory se v některých případech shodují s názory respondentů z dotazníkového šetření. Co se týče snížení věkové hranice trestní odpovědnosti mladistvých, paní Jarolímková se domnívá, že by se neměla měnit, jen by se mělo přihlížet na každého pachatele individuálně s ohledem na jeho rozumovou a morální zralost. Její názor na příčiny kriminality mladistvých je, že se jedná o soubor jevů, které se vzájemně prolínají. Trestné činy, kterých se nejčastěji mladiství dopouští, jsou majetkové. Toto tvrzení paní Jarolímkové vychází i ze statistik Policie ČR. Velký důraz by podle ní měl být kladen na prevenci a také na participaci pachatele na odčinění následků vzniklých jeho protiprávním jednáním, jako je náhrada vzniklé škody, omluva poškozenému atd. Je to důležité proto, aby si pachatel uvědomil, co vlastně způsobil. Poslední otázka se týkala konkrétního případu z praxe. Byl vybrán případ, kde se mladistvý R. dopustil těžkého ublížení na zdraví a výtržnictví.

Závěr

Kriminalita mladistvých, dle oficiálních statistik v poslední době klesá, ale je známo, že dochází ke stále větší brutalitě a agresivitě. Díky tomu jsem si vybrala téma kriminalita mladistvých a její příčiny, abych tuto problematiku více pochopila a předala získané znalosti dál. Myslím si, že čím více o této kriminalitě bude vědět společnost, tím se zvětšuje šance, že jí můžeme předcházet nebo zabránit. Na rozdíl od kriminality dospělých je kriminalita mladistvých snáze odhalitelná, protože je zpravidla páchána bez plánovité přípravy a ve skupinách. Také způsob jejího provedení má odlišnosti jako například zbytečné ničení věcí a neúměrná brutalita.

Lze konstatovat, že všechny zvolené cíle bakalářské práce byly řádně splněny. V teoretické části se práce zaprvé zabývala objasněním základní terminologie, jako je kriminologie, kriminalita, mladiství, trestný čin atd. Dále historickým vývojem kriminality mladistvých, kde lze sledovat posun v přístupu k delikventnímu jednání mladistvých v trestním právu od stavu, kdy společnost ve starověku a středověku zacházela s mladistvými delikventy jako s dospělými. Poté se práce věnovala právní úpravě, respektive zákonu o soudnictví ve věcech mládeže. Díky tomuto zákonu zaznamenala kriminalita mladistvých od roku 2004, kdy byl přijat výraznou klesající tendenci. Zákon se mladistvému pachateli věnuje a zajišťuje, aby proti němu byly použity postupy a opatření, které zajistí jeho budoucí pozitivní vývoj. Jako poslední tuto část uzavírala kapitola s názvem „Etiologie kriminality mladistvých“, což je nejdůležitější kapitola, neboť se jedná o příčiny vzniku kriminálního jednání mladistvých. Bylo zjištěno, že příčin je velké množství a ty se musíme snažit pozitivně ovlivnit. V první řadě jde o činitele vnitřní povahy, spojené s osobou pachatele, mající původ ve zděděných a vrozených vlastnostech a také v jeho psychice. Dále jde o příčiny, které stojí mimo osobu pachatele, jako je rodina, škola, vrstevníci, média apod. Je tedy evidentní, že na vznik kriminálního jednání mladistvých působí několik faktorů, nikoli jen jeden.

Praktická část bakalářské práce byla zaměřena na statistické údaje Policie ČR. Byla vyhledána data z období let 2008 až 2014 s následným zpracováním do grafů a tabulek, které objasňují kriminalitu mladistvých ve Středočeském kraji a České republice, což bylo dílčím cílem dané bakalářské práce. Součástí toho bylo i srovnání hodnot kriminality mladistvých ve Středočeském kraji s kriminalitou mladistvých v ostatních

krajích České republiky a to na počet obyvatel. Ze zjištěných hodnot bylo vyvozeno, že kriminalita mladistvých jak ve Středočeském kraji, tak v celé České republice klesá s nepatrnými rozdíly. Praktická část byla dále zaměřena na dotazníkové šetření a řízený rozhovor. Dotazníkové šetření nám přineslo názor na kriminalitu mladistvých od žáků základní a střední školy, naopak řízený rozhovor názor zkušené osoby z oboru.

Závěrem lze říci, že řešení problému kriminality mladistvých není jednoduché a tento problém se dá z naší společnosti jen těžko odstranit. Nicméně každá snaha o jeho snížení za námahu jistě stojí.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie – analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů*. 1. vyd. Praha : Grada, 2009. 224 s. ISBN 978-80-247-2781-3.
2. HULANOVÁ, L. *Internetová kriminalita páchaná na dětech : Psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality*. Praha : Triton, 2012. 224 s. ISBN 978-80-7387-545-9.
3. CHMELÍK, J. *Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži*. 2. vyd. Praha : Policie ČR, Úřad vyšetřování pro Českou republiku, 1998. 122 s. ISBN 978-80-7201-825-3.
4. JEDLIČKA, R., KLÍMA, P., KOŤA, J., NĚMEC, J., PILAŘ, J. *Děti a mládež v obtížných životních situacích*. 1. vyd. Praha : Themis, 2004. 482 s. ISBN 80-7312-038-0.
5. KAISER, G. *Kriminologie*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 1994. 286 s. ISBN 80-7179-002-8.
6. KUČHTA, J., VÁLKOVÁ, H. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2005. 544 s. ISBN 80-7179-813-4.
7. MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence : Možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*. 2. vyd. Praha : Portál, 2003. 344 s. ISBN 80-7178-771-X.
8. MLČÁK, Z. *Základy psychopatologie*. 1. vyd. Ostrava : Ostravská univerzita, 2003. 71 s. ISBN 80-7042-263-7.
9. NAVRÁTIL, S., MATTIOLI, J. *Problémové chování dětí a mládeže : Jak mu předcházet, jak ho eliminovat*. 1. vyd. Praha : Grada, 2011. 120 s. ISBN 978-80-247-3672-3.
10. NOVOTNÝ, F., SOUČEK J. *Trestní právo hmotné*. 3. vyd. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. 400 s. ISBN 978-80-7380-291-2.
11. OSMANČÍK, O. *Kriminalita mládeže : Studie o mladistvých delikventech*. Praha : SEVT, 1968. 212 s.
12. PETRŮV, H. *Právní postavení židů v Protektorátu Čechy a Morava, 1939-1941*. 1. vyd. Praha : Sefer, 2000. 175 s. ISBN 80-85924-25-0.

13. ŘÍČAN, P. *Agresivita a šikana mezi dětmi : Jak dát dětem ve škole pocit bezpečí*. 1. vyd. Praha : Portál, 1995. 96 s. ISBN 80-7178-049-9.
14. SAK, P. *Proměny české mládeže*. 1. vyd. Praha : Petrklíč, 2000. 294 s. ISBN 80-7229-042-8.
15. SAK, P., SAKOVÁ, K. *Mládež na křižovatce*. 1. vyd. Praha : Svoboda servis, 2004. 240 s. ISBN 80-86320-33-2.
16. SCHELLEOVÁ, I. a kol. *Právní postavení mladistvých*. 1. vyd. Praha : Eurolex Bohemia, 2004. 252 s. ISBN 80-86432-82-3.
17. SVATOŠ, R. *Kriminalita a možnosti jejího poznání a ovlivňování*. 1. vyd. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2013. 170 s. ISBN 978-80-87472-64-4.
18. SVATOŠ, R. *Kriminologie*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. 290 s. ISBN 978-80-7380-389-6.
19. SVATOŠ, R. *Kriminologie ve světle nového trestního zákoníku*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2010. 174 s. ISBN 978-80-86708-21-8.
20. ŠÁMAL, P., VÁLKOVÁ, H., HRUŠÁKOVÁ, M., SOTOLÁŘ, A., ŠÁMALOVÁ, M. a kol. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže : Komentář*. 3. vyd. Praha : C. H. Beck, 2011. 992 s. ISBN 978-80-7400-350-9.
21. TOKÁROVÁ, A. a kol. *Sociální práca*. Prešov : Akcent Print, 2003. 572 s. ISBN 80-968367-5-7.
22. TOMÁŠEK, J. *Úvod do kriminologie : Jak studovat zločin*. 1. vyd. Praha : Grada, 2010. 216 s. ISBN 978-80-247-2982-4.
23. URBAN, L., DUBSKÝ, J., BAJURA, J. *Sociální deviace*. 2. rozš. vyd. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. 231 s. ISBN 978-80-7380-397-1.
24. ZEZULOVÁ, J. *Trestní zákonodárství nad mládeží*, 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 1997. 248 s. ISBN 80-210-1643-4.
25. ZOUBKOVÁ, I., MOULISOVÁ, M. *Kriminologie a prevence kriminality*. 1. vyd. Praha : Armex Publishing, 2004. 148 s. ISBN 80-86795-05-5.

Elektronické zdroje

1. KALEIDOSKOP. *Porucha osobnosti*. [online]. 2009-2012 [cit. 2015-08-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.kaleidoskop-os.cz/po.html>>.

2. PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. *Mladiství a děti*. [online]. 2002-2015 [cit. 2015-08-18]. Dostupné z WWW: <<https://www.pmscr.cz/mladistvi-a-deti/>>.
3. STŘEDOČESKÝ KRAJ. *Základní informace o kraji*. [online]. 2015 [cit. 2015-08-28]. Dostupné z WWW: <<https://www.kr-stredocesky.cz/web/kraj>>.
4. TRESTNÍ ŘÍZENÍ – COM. *Trestní řízení ve věcech dětí a mladistvých*. [online]. 2015 [cit. 2015-07-31]. Dostupné z WWW: <<http://www.trestni-rizeni.com/vyklad-pojmu/trestni-rizeni-ve-vecech-deti-a-mladistvych>>.
5. VICHLENDÁ, M., KRČEK, I. *Kriminologie*. [online]. 2011 [cit. 2015-07-29]. Dostupné z WWW: <<http://www.sosoomzlin.cz/media/skripta/kriminologie.pdf>>.
6. VROZENÉ VADY. *Základní typy dědičnosti*. [online]. 2008-2013 [cit. 2015-08-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.vrozenevady.cz/genetika/index.php?co=dedicnost>>.
7. WIKIMEDIA COMMONS. *File:2004 Stredocesky kraj.PNG*. [online]. 2011 [cit. 2015-08-27]. Dostupné z WWW: <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:2004_Stredocesky_kraj.PNG>.
8. ZÁCHRANNÝ KRUH. *Co tedy potřebuje dítě k tomu, aby vyrůstalo zdárně?*. [online]. 2015 [cit. 2015-08-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.zachranny-kruh.cz/pro-verejnost/kriminalita-rizikove-chovani/kriminalita-mladeze/co-tedy-potrebuje-dite-k-tomu-aby-vyrustalo-zdarne.html>>.

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů*, Česká republika [online]. 2009 [cit. 2015-08-19]. Dostupný z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>>.
2. ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (Zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In: *Sbírka zákonů*, Česká republika [online]. 2003 [cit. 2015-07-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-218>>.
3. ČESKO. Zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě. In: *Sbírka zákonů*, Česká republika [online]. 2000 [cit. 2015-08-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-257>>.

Ostatní zdroje

Kromě výše uvedených zdrojů byly při zpracování bakalářské práce využity následující materiály: rozhovor s por. Mgr. Martinou Jarolímkovou, statistiky Policie ČR.

Seznam zkratk

CAN	–	syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte
č.	–	číslo
čl.	–	článek
ČR	–	Česká republika
OČTŘ	–	orgány činné v trestním řízení
PMS	–	probační a mediační služba
Sb.	–	sbírka
TČ	–	trestný čin
TZ	–	trestní zákoník
ZSVM	–	zákon č. 218/2003., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o znění některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže)

Seznam tabulek a grafů

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: <i>Příčinné faktory vzniku sociálních deviací</i>	28
Tabulka č. 2: <i>Kriminalita mladistvých ve Středočeském kraji v letech 2008-2014</i>	42
Tabulka č. 3: <i>Kriminalita mladistvých v České republice v letech 2008-2014</i>	43

Seznam grafů

Graf č. 1: <i>Kriminalita mladistvých ve Středočeském kraji v letech 2008-2014</i>	42
Graf č. 2: <i>Kriminalita mladistvých v České republice v letech 2008-2014</i>	43
Graf č. 3: <i>Počet obyvatel v jednotlivých krajích ČR za rok 2014</i>	44
Graf č. 4: <i>Celková kriminalita mladistvých v jednotlivých krajích ČR za rok 2014</i>	44
Graf č. 5: <i>Celková kriminalita mladistvých na počet obyvatel v jednotlivých krajích ČR za rok 2014</i>	45
Graf č. 6: <i>Pohlaví</i>	47
Graf č. 7: <i>Věk</i>	47
Graf č. 8: <i>Místo pobytu</i>	48
Graf č. 9: <i>Zkušenost s kriminalitou mladistvých</i>	48
Graf č. 10: <i>Stav kriminality mladistvých</i>	49
Graf č. 11: <i>Nejčastější příčina kriminality mladistvých</i>	50
Graf č. 12: <i>Druhy TČ mladistvých</i>	50
Graf č. 13: <i>Tresty pro mladistvé</i>	51
Graf č. 14: <i>Věková hranice trestní odpovědnosti mladistvých</i>	51
Graf č. 15: <i>Opatření ke snížení kriminality mladistvých</i>	52

Přílohy

Příloha č. 1: Dotazník předložený respondentům v dotazníkovém šetření

Kriminalita mladistvých a její příčiny ve Středočeském kraji - DOTAZNÍK

Dobrý den,

Jmenuji se Jana Čížková, studuji 3. ročník na Vysoké škole evropských a regionálních studií v Příbrami, obor Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě. Chtěla bych Vás požádat o vyplnění tohoto dotazníku. Dotazník je anonymní a poslouží k doplnění mé bakalářské práce, která se zabývá kriminalitou mladistvých (15-17 let) ve Středočeském kraji.

Děkuji za vyplnění.

1. Vaše pohlaví?

- Muž
- Žena

2. Jaký je Váš věk?

- Méně než 15 let
- 15 - 17 let
- 18 a více let

3. Odkud pocházíte?

- Vesnice
- Město

4. Setkali jste se někdy ve svém okolí s kriminalitou mladistvých?

- Ano, osobně
- Ano, jen z doslechu
- Ne

5. Jak vnímáte kriminalitu mladistvých v posledních letech?

- Klesá
- Je stále stejná
- Stoupá

6. Co vidíte jako nejčastější příčinu kriminality mladistvých? Přiřaďte čísla 1 až 9 v pořadí podle míry vlivu, kdy 1 je největší vliv a 9 nejmenší vliv.

- Dědičnost
- Pohlaví
- Porucha osobnosti
- Rodina
- Škola
- Vrstevnická parta
- Média
- Bydliště
- Návykové látky

7. Jakého druhu trestných činů se podle Vás mladiství nejvíce dopouští? Přiřaďte čísla 1 až 5 v pořadí podle četnosti, kdy 1 je nejčastěji a 5 nejméně často.

- Násilné trestné činy (vražda, ublížení na zdraví, loupež...)
- Mravnostní trestné činy (znásilnění, pohlavní zneužití,...)
- Majetkové trestné činy (krádež, podvod, zpronevěra...)
- Hospodářské trestné činy (padělání, porušení autorského zákona,...)
- Ostatní trestné činy (výtržnictví, drogy,...)

8. Myslíte si, že jsou tresty pro mladistvé dostatečné?

- Ano, jsou dostatečné
- Ne, měly by být přísnější

9. Měla by být snížena věková hranice trestní odpovědnosti mladistvých?

- Ano, určitě alespoň na 14 let
- Ne, 15 let stačí

10. Jaká opatření byste navrhovali ke snížení kriminality mladistvých? Je možno více odpovědí.

- Zpřísnění trestů
- Snížení věkové hranice
- Lepší výchova rodičů
- Prevence ve školách
- Mimoškolní aktivity
- Zvýšit policejní hlídky
- Omezit přístup k drogám

Děkuji za Váš čas!

Příloha č. 2: Řízený rozhovor s por. Mgr. Martinou Jarolímkovou, komisařkou Služby kriminální policie a vyšetřování Příbram

Vážená paní Jarolímková,

jak dlouho se zabýváte případy kriminality mladistvých?

Co si myslíte o snížení věkové hranice trestní odpovědnosti mladistvých?

Jaké považujete za nejčastější příčiny kriminality mládeže, uveďte podle významu a případně okomentujte.

Jakých trestných činů se mladiství nejčastěji dopouštějí z Vašeho pohledu?

Jaká opatření byste navrhovala ke snížení této kriminality?

Můžete uvést některý případ ze své praxe?